

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA

DRUŠTVA V LJUBLJANI

Št. 9., 10. - Leto 51.

September, oktober, 1928

Dr. A. Dolinar:

NEKAJ MISLI K DR. MLINAR-CIGALETOVEMU ČLANKU „ANKETA O CERKVENI GLASBI“.

Glasba zavzema v krogu svojih sosestrskih panog prav svojevrstno mesto. Spada namreč k naravnim zmožnostim vsakerega človeškega bitja, je prva in najbolj globoka govorica čutečega človeka, radi tega tudi najstarejša izmed vseh umetnostnih panog, ki je v praktičnem udejstvovanju prva zajela človeka.

Že v vest in notranjost vsakega človeka je pa tudi vtisnjena zavest bivanja božanstva, od katerega je človeštvo odvisno, nasproti kateremu ima dolžnosti čiščenja in pokorščine. V posvečenje tega razmerja je pa človek stavil že od nekdanj svoje najboljše sile in moči in sicer v prvi vrsti vse one od njegove notranje duhovnosti prihajajoče.

In tako so bili tudi prvi početki glasbenega izraževanja in udejstvovanja postavljeni v to službo in ko so se iz teh početkov razvile višje in širše stavbe, so bile tudi najboljše izmed njih stavljene v povečevanje tega medsebojnega razmerja. O tem razpravlja glasbena zgodovina.

Prva glasbena stilna tvorba — koral — je zrastle na docela liturgičnih tleh in tvori obenem podlago vsej zapadno-evropski glasbi. Od te prve naloge — posvečevati razmerje med Bogom in človekom, — ki naj vodi izraz glasbene govorice, je bil zmiraj odvisen potek njene naloge v svetovni glasbi. Čim višje je bilo pojmovanje o nalogah glasbene umetnosti, tem večja je bila notranja vrednost dotičnih del. Vsi največji skladatelji so svoja največja in slučajno zadnja dela stavili v to razmerje med naravnim in nadsvetnim — Mozart (Requiem), Beethoven (Missa solemnis), Wagner (Parsifal) itd.

Deliti glasbo v dve nasprotujoči si panogi (v cerkveno in svetno, torej nikakor ne gre. Čeprav se v mnogoterih ozirih razlikujeta, ostane med njima močna vez: in to je osebnost

ustvarjajočega skladatelja, ki je v obeh slučajih ista. Ona odkriva v svetnem kot v religioznem delu svojo celo, nedeljeno ustvarjajočo silo, le grupacija notranjih duhovnih sil je vsakokrat drugačna. Kako se tista ustvarjajoča sila javlja, je odvisno od veliko momentov: od intencije, deloma od razmer in okolišnosti, v katerih si je on svojo glasbeno govorico koval in izoblikoval. Le izbira izraznih sredstev bo v vsakem slučaju nekoliko drugačna: ravno tako, kot rabi n. pr. tudi pesnik druge besedne izraze in fraze pri lirični kot pri strogo dramatični pesnitvi; toda čuvstveno območje religioznega kot profanega je pa enotno in nedeljivo. Tudi izraz »panoga« ni primeren zato; slikarstvo, glasba itd. so umetnostne panoge. Vkljub temu je pa treba ločiti nekatere pojme. Govorimo o religiozni, cerkveni (liturgični) in katoliški cerkveni glasbi.

»Religiozna« je ona glasba, ki diha religiozno razpoloženje, je bolj resnega značaja in se v zmerno-počasnem toku proizvaja. Marsikatera — sicer svetni glasbi pripadajoča dela (srednji stavki Brucknerjevih simfonij) moremo šteti k tovrstni glasbi.

»Cerkvena« (liturgična) glasba se ponaša na to, kar spada k bogočastju; ona se po svoji duhovni vsebini, po oblikah, o katerih se ta vsebina izraža, po tehniških izraznih sredstvih ujema z vsemi od cerkve določenimi predpisi.

Vsaka tovrstna glasba ima dva namena: poveličevanje božje in vzpodbudo vernikov. To nalogo ima še posebno »katoliška cerkvena glasba«, ki je z ozirom na splošno cerkveno (liturgično) glasbo še ožji pojem: ta dvojni namen je v vseh mogočih različicah zarisan in poudarjen v spisih cerkvenih očetov, izrekih cerkvenih zborov in papeževih odlokih.

Nikdar pa ne smemo ozke organske zveze pozabiti, ki obstoji med liturgijo in cerkveno glasbo; glasba podčrta in pojasnjuje to, kar se v liturgiji mistično dogaja. Tisti hip, če bi glasba to zavrгла, zgine njen pomen v območju liturgije. Koral se šele tedaj prav razume, kadar spremlja liturgična opravila. Tukaj je hodil v šolo Wagner, ko je ustvarjal svoj »Kunstwerk der Zukunft«, zato pravimo v enem oziru popolnoma lahko, da je bil Wagner koralu bližji kot Palestrina.

Cerkvena glasba pa ni le zasebna zadeva oz. molitev posameznika, ampak je zadeva vse cerkvene občine; ona naj ne tolmači toliko molitve posameznika, ampak prinaša želje in prošnje splošnosti.

Pri izvrševanju liturgičnih opravil nadeva Cerkev duhovniku posebna oblačila, da podčrta s tem njegovo stališče kot tolmača in srednika celokupnosti. Ravno tako je Cerkev oskrbela liturgičnemu besedilu stalne napeve, ki naj v prvi vrsti izražajo vzvišenost in svetost v besedilu izraženih misli in ki naj se ozirajo na vsakokratno individualno občutenje posameznika. Vsa čuvstva morajo koreniniti v liturgičnem dejanju, ne pa potekati od izključne svojevoljnosti posameznika.

Poleg tega uradnega liturgičnega petja pa imamo potem še tvorbe posameznih skladateljev, ki jih ustvarjajo v soglasju z liturgičnimi cerkvenimi predpisi glede vsebine izvirnega besedila in glede oblikovne razsežnosti.

Tovrstne religiozne, potem liturgične in dalje še specialno katoliške glasbene literature si je v teku stoletij ustvaril vsak narod z ozirom na svoje razmere sam. Kakovost in pa značaj vseh tovrstnih del je bil pa zavisen od raznovrstnih činiteljev: splošne narodove izobrazbe, specialnega načina občutenja, splošnih časovnih stremeljenj in valovanj celotnega kulturnega življenja v posameznih dobah. Drugačna je zato cerkvena glasba 16. stoletja, drugačna ona 17., 18. in 19. stoletja; drugačna zopet cerkvena glasba Italijanov, Nemcev, Slovencev itd.

Nujno je torej splošen razvoj cerkvene glasbe vezan z udeleževanjem splošne narodove kulture — kar dr. Mlinar poudarja — in ta zveza je tako nujna, da ni mogoče ločiti enega od drugega. Če nekateri »ves pokret slovenske cerkvene glasbe ignorirajo iz edinega razloga, češ da je to čisto cerkveno, versko ali celo »klerikalno« gibanje, ki nima s pravo umetnostjo nobenega ali prav malo stikov...« — je treba na to različno odgovoriti.

Resno misleči in pa tudi resnični izobraženec in še posebej glasbenik tega skoro ne bo nikdar trdil. Če se pa tovrstna mnenja posplošijo in razširijo, je treba iskati vzrokov. Če pregledamo duševno miselnost zadnjih desetletij, tedaj opazimo brezobzirno prevladovanje materialističnega svetovnega nazora, izreden napredek tehnike, potem pa specialno razpoloženje širše mase, ki išče povsod le senzacij, le izrednih materialnih učinkov: torej vse to, kar bi označili s poplitvenjem notranjega človekovega življenja. Razumljivo je potem, da umetnost, ki zasleduje docela temu splošnemu ozračju nasprotno cilje, ne more tako uspevati, kot bi bilo to sicer možno. Naravna dalnja posledica je pa zopet ta, da umetnik, čigar delo v doglednem času ne najde zasluženega odziva — otrpne, — četudi ga sicer njegovo notranje razpoloženje kar sili ravno v cerkveni glasbi — in osredotoči svojo stvariteljsko silo tam, kjer upa najti boljšega odziva. To vidimo pri Brucknerju, ki je dal glavni poudarek sinfonični obliki, in ga je sodobnost še tam odklonila, ker je bila za umevanje njegovih del preplitva.

Ustvarjanje glasbenika-umetnika ni nič drugega kot prenos notranjega, duševnega življenja v govorico tonov: če pa tega ni, če manjka religioznih doživetij, potem gre tudi razvojna pot religiozne glasbe navzdol, če je pa ta pojav splošen pri ljudstvu — potem pa gine tudi obči smisel za tovrstno glasbo.

Kar pravi dr. Cigale proti koncu: Po raznih korih izvajajo proizvode glasbenih diletantov slabe in najslabše vrste itd., spada pa zopet v poseben odstavek.

Tukaj je treba na vsak način računati z realnostjo, z obstoječimi razmerami.

Ponovno sem že poudarjal, da je glasbeni tok današnjega časa s seboj prinesel, da gine smisel pisati specialno za človeški glas, ki so mu tudi stavljenе meje, na katere se je treba ozirati. Pomanjkanje sistematične, splošne pevske izobrazbe, prikazuje dejstvo, da je najti prav malo tako kvalificiranih zborov, ki bi bili tem — v novejši struji — pisanim zborom kos. Prav posebno zadene to ravno cerkveno glasbo, ki je v prvi vrsti vokalna glasba in je namenjena enako tudi podeželskim zborom, ki v danih okolišninah velikokrat nimajo prilike in najnujnejših pogojev, da bi v glasbenem oziru vsaj malo napredovali, morajo pa že v navadnih razmerah — vsled celotnega zastoja ljudskega petja — razmeroma prav velikokrat nastopati. Pevovodja na deželi je velikokrat daleč naokoli edini glasbeno izobražen, navezan je pa večkrat na estetični okus onih, katerim »muzicira«. Konservativnost ljudska je pa ravno v tem oziru prav velika: vse to ga večkrat prisili, da prične tako skladati, kot upa ljudstvu najbolj ugaјati. Splošno valovanje duhovne kulture človeštva in pa realno-obstoječe dejanske razmere — s katerimi je treba računati — to je tisti regulator, ki na splošno omejuje razmerje svetne do cerkvene glasbe v sedanjosti in ki bo to razmerje urejeval tudi v prihodnosti: da bi pa današnji rod glasbenikov mogel količkaj tudi ugibati o tem razmerju v prihodnosti, je pa seveda popolnoma izključeno. Vedno se je pa treba zavedati, da so cerkveni glasbi stavljenе gotove meje v formalnem kot tudi v tehničnem oziru, dočim je absolutno glasba ravno tukaj kar najsvobodnejša.

Heribert Svetel:

NEKAJ MISLI K DR. MLINAR-CIGALETOVEMU ČLANKU „ANKETA O CERKVENI GLASBI“.

Najprvo k pojmu cerkvena glasba. Beseda pomeni dobesedno glasbo, ki se izvaja v cerkvi pri službi božji. Ne vem, ali je dr. Mlinar-Cigale menil pojem o tem ožjem smislu, ali v širšem smislu, t. j. v smislu na božne glasbe sploh. Oba pojma se ločita prav jasno. Prvi označa le obredno glasbo, drugi splošno vso glasbo, ki nastaja na podlagi verske ideje. Za predlagano anketo je to diferenciranje bistvenega pomena in je nujno, da se pojasni.

Cerkvena glasba v ožjem pomenu besede je na zunaj skoroda popolnoma ločena od posvetne glasbe. Vse kar trdi pisec v članku, je resnično. Vzrok je iskati v dejstvu, da se ta glasba izvaja izključno pri cerkvenih obredih. Kdor ne zahaja v cerkev k obredom, pri katerih se izvaja cerkvena pesem, je tam ne more slišati in skoro gotovo nima zanimanja ali nima one duševne dispozicije, ki bi ga vabila, da bi to glasbo gojil doma.

Ta glasba zahteva neko čisto gotovo občutje, ker je rodi ideja cerkve v dogmatični obliki. Sama, absolutna misel na Boga je pa brez dvoma dominantna ustvarjajočih misli najbolj abstraktne umetnosti, glasbe.

Ako se posreči predlagana anketa, utegne opozoriti posvetne glasbenike in narod na dejstvo, da je cerkvena glasba pravtako umetnost, enako vredna, enako plemenita, kakor svetna glasba in s tem zlomiti predsodke, ki so doslej ločili obe vrsti glasbe. Ako pa vzbudi v svetnih glasbenikih zanimanje za cerkveno glasbeno umetnost, bo anketa opravila veliko delo. Naša cerkvena glasba v ožjem pomenu je celota. Ima svoj slog, ki nikakor ni narodnostno indiferenten, je po notranji vrednosti bogata in visoko umetniška. Razvoj cerkvene glasbe je jako zdrav. Vedno bolj izginja šablonska, manj vredna skladba iz cerkve in se umika skladbi umetnini. Slovenske cerkvene skladbe daleč nadkriljujejo tuje, zlasti tuje latinske skladbe. Ljubše so mi krepke, izrazite, bogate slovenske cerkvene pesmi, kakor pa kaka plitva, brezizrazna latinska maša, ki te ne pusti le hladnega, ampak rodi celo neko sila neprijetno, mučno razpoloženje.

Tudi ima slovenska cerkvena glasba precejšnjo razvojno dobo za seboj, ki ji je trdna podlaga. Dalje producira cerkvena glasba mnogo več, kakor svetna. Ne daje sicer velikih del, a daje mnogo dobrih del.

Ostala nabožna glasba pa tiči na isti točki, kakor svetna. O njej je pri nas najtežje govoriti. Nekaj del imamo in moremo na prste sešteti, novega se pa ne rodi nič.

Prav za prav bi bilo pravilno, ako bi vladale take razmere, da bi bila ta anketa sploh nepotrebna. Ker so pri nas take razmere, je pač potrebna in je prav, da se poizkusi in vidi, kakšen bo njen uspeh. Nikdar ni stvari v škodo, ako se pregleda njena vrednost in predstavi širšemu svetu.

Nekaj koncertov minulih sezon je pokazalo, da se more cerkvena skladba z največjim uspehom izvajati na zunanjih koncertih. Je sicer res, da je bila to po večini tuja cerkvena skladba; toda čas je, da bi že zapustili tisto malenkostno načelo, da je vse domače slabo in tuje dobro. To je pomanjkanje zaupanja v domačo produkcijo in ponosa do lastne stvari. Drugi narodi ravnaajo ravno nasprotno: domačo umetnost pospešujejo in so proti tuji celo zelo nezaupni.

Mlinarjeva anketa utegne biti člen v tisti verigi, ki naj nam odkrije lepote proizvodov našega duha, nas uči spoznavati vrednote, ki so uspeh dela naših prednikov in nam tako prinese obogatitev umetniškega obzorja.

K sklepu naj prestopim iz teorije v prakso s tem, da vabim pevske zборе, da najuspešnejše rešijo obravnavano vprašanje s tem, da prično izvajati na koncertih tudi cerkvene pesmi. Ne le uspeh koncerta, ampak tudi višji umetnostno-politični uspeh bo njih zasluga. Glasbena zgodovina dokazuje, da je tudi vpliv izvajajočih velik na ustvarjajoče.

NEKAJ POGLAVIJ IZ FIZIOLOGIJE IN FONETIKE.¹

(Dalje.)

Nastavna cev.

S tem izrazom označujemo vse votline in organe, ki leže nad glasotvornicami. Naloga nastavne cevi je, da krepí, izpreminja in barva zven, ki prihaja iz jabolka; vrši torej podobno nalogo, kakor cevi in trobe pri pihalih. Delovanje pa ji ni omejeno le na izpreminjanje zvena, nekatere glasove nastavna cev tudi samostojno proizvaja. Vsi glasovi pa, ki nastanejo zgolj v nastavni cevi, t. j. brez sodelovanja glasotvornic, nimajo zvena in nosijo zato pridevek nezveneči ali nemi. (Prim. C. Gl. str. 101.)

Kakor je razvidno iz priložene slike, ki nam predstavlja vertikalni prerez skozi glavo in vrat, je nastavna cev zelo razčlenjena ter sestoji iz kompliciranega sistema votlin, ki se ne razlikujejo med seboj le po velikosti, ampak tudi po obliki. V glavnem delimo nastavno cev v tri večje votline: v žrelna, ustna in nosna. Žrelna votlina (9) je podolgovate oblike ter se razprostira ob hrbtenici navzgor od mesta, kjer se spajata sapnik (7) in požiralnik (8), do zagozdnice (17). Zgoraj prehaja ta votlina v ustno (10) in nosno (11), ki se v vodoravni smeri cepita od nje, tako, da bi nam dale osi vseh treh votlin, ako bi jih potegnili na risbi, obrnjeno sliko črke F.

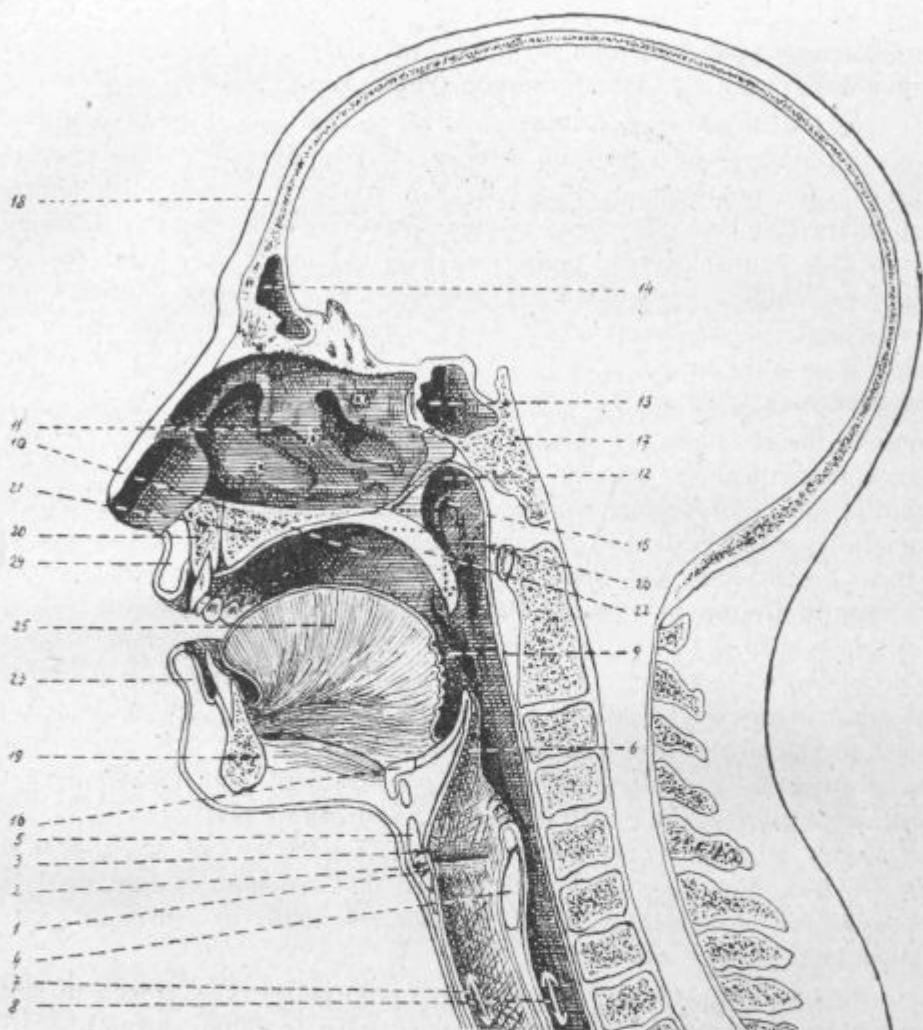
Ustna votlina.

Opazovanju je najbolj dostopna ustna votlina, ker si jo ob primerni svetlobi vsak čas lahko ogledamo z zrcalom, ako se obrnemo s hrbtom proti luči. Ustno votlino omejujejo spredaj zobje in ustnice, zgoraj obok trdega in mehkega neba, spodaj hrbet jezika, zadaj deloma zastor mehkega neba, deloma žrelna votlina, v katero se steka. Najvažnejši organ v ustni votlini je jezik, ki jo skoro popolnoma izpolnjuje, kadar so usta zaprta.

Jezik (lingua) ni enovita, ploščnata mišica, kakor si jo navadno predstavljamo, ampak je — ako uporabljam izrazit Breznikov izraz — mišična kepa, ki je počez in podolgem preprežena z mišicami, tako da se lahko na vse strani pregiblje. Že izreka glasov sili jezik k najrazličnejšim gibom, neglede na druge gibe, ki jih lahko izvršuje. Če hočemo, izpremenimo jezik v okrogel valj, stanjšamo v široko ploskev, izobljimo v obliko žlice, zvijemo v podolgovato cev, iztegnemo daleč iz ust, povlečemo globoko v golt itd. Podolgem deli mišičevje jezika posebna pregraja (septum

¹ V zadnji številki Cerkvenega Glasbenika sem opazil dve tiskovni napaki, ki motita smisel stavka: str. 103, 4. odstavek — zadnja beseda v tretji vrsti »vezih« pravilno z *evih* (t. j. hijatih); str. 105, 3. odstavek, 7. vrsta »podpore« pravilno *pripore*.

Kritik »Pevca« graja v 7.-8. številki besedo *izvleček*, za katero predlaga izraz *posnetek*. Ker nisem jezikoslovec, mu ne maram ugovarjati. Beseda je pač sestavljena po tujem vzorcu, če jo pa izključimo iz našega jezika, koliko drugih bi ji moralo slediti? Pripominjam le še, da je dr. A. Breznik ne prišteva k napačnim (prim. Slovenski pravopis) in da predlaga za tujko ekscerpt izraz *izpisek*.

1 prava glasotvornica	} jabolko
2 Morgagnijev žep	
3 neprava glasotvornica	
4 kolobarčasti hrustanec	
5 ščitasti hrustanec	
6 poklopec	
7 sapnik	
8 požiralnik	
9 žrelna	} votlina
10 ustna	
11 nosna	
12 hoanska	
13 zagozdna	
14 čelnična	
15 izhodišče Evstahijeve cevi	

16 podjezična kost
17 zagozdna
18 čelnica
19 spodnja čeljustnica
20 zgornja čeljustnica
21 trdo nebo
22 mehko nebo
23 spodnja ustnica
24 zgornja ustnica
25 jezik
26 Passavantova guba
a zgornja školjčnica
b srednja školjčnica
c spodnja školjčnica

linguae) iz veznega staničja (Bindegewebe) v dve simetrični polovici. Pregraja teče pod žlebičem, ki ga vidimo na jezični ploskvi in sega od konice do jabolčnega poklopca. Kdor si je kdaj privoščil telečji ali svinjski jezik, jo je gotovo opazil, ker je skoro edina svetla proga v rdečem mišičevju.

Na jezični ploskvi razlikujemo dva glavna dela: ustni, vođoravno ležeci del in navpični, žrelni del. Prvemu, ki je podkvaste oblike, pravimo **h r b e t** (dorsum linguae), drugemu **k o r e n** (radix linguae). Ob korenu je jezik prirastel na podjezično kost, na osnovi (pod hrbtom) pa je pripet na spodnjo čeljust. Ker je podjezična kost zvezana z jabolkom, vplivajo gibi jezika tudi na jabolko, ki se pogrezne, ako povlečemo jezik v grlo in dvigne, če ga iztegnemo iz ust. Jezik oddaja od vseh strani sluznica. Na hrbtu je ta koža hrapava, pod konico in ob korenu pa gladka in mehka kot baržun.

V glasoslovju in pri opisih izreke se uporabljajo za posamezne dele jezika najrazličnejše označbe, zato se moramo vsaj z najvažnejšimi seznaniti. **K o n i c a** (Zungenspitze, lat. apex, odtod pridevnik apikalen) se imenuje sprednji podkvasti rob, ki leži med zgornjo in spodnjo ploskvijo jezika.¹ Prava ploskev — hrbet — pa se deli navadno na štiri dele: v list, v sprednji, srednji in v zadnji del; a tudi na trodelno razdelitev jezika naletimo včasih. **L i s t** (Zungenblatt)² se imenuje oni rob jezične ploskve, ki je obdan od sekavcev. Ta izraz uporabljajo zlasti angleški in nemški fonetiki. **S p r e d n j i d e l j e z i k a** (Vorderzunge, lat. praedorsum, prid. predorsalen) leži pod sprednjim trdim nebom, **s r e d n j i d e l** (Mittelzunge, lat. mediodorsum, prid. mediodorsalen) pod najvišjim delom neba in **z a d n j i d e l** (Hinterzunge, postdorsum) pod mehkim nebom. Nato sledi **k o r e n** (Zungenwurzel, radix) s katerim smo se že prej seznanili. Ker ni mogoče med posameznimi deli potegniti stalnih meja, so te razdelitve nezanesljive, zato si pomagajo fonetiki še z drugimi izrazi, katere bom pozneje obravnaval.

N e b o. Nad ustno votlino se razpenja kupolast obok trdega in mehkega neba. Sprednji del oboka — **t r d o n e b o** (palatum durum) — ima koščeno jedro in je zato nepregibno, zadnji del oboka — **m e h k o n e b o** (velum palatinum) — pa je pregibno in izpreminja večkrat svojo lego. Med dihanjem, pri umetnem petju, pri nosnikih (m, n) in nazaliranih vokalih, visi mehko nebo navzdol, pri ostalih glasovih in pri naravnem petju pa se dviga in zapira pot v nosno duplino. Najvažnejša mišica, ki povzročuje dviganje mehkega neba, se imenuje dvigač (levator veli palatini). Mišica je pripeta ob straneh na osnovah črepinje in se kakor pahljača v polkrožnih zavojih razprostira po mehkem nebu. Kadar se skrči, dvigne mehko nebo in ga pritisne ob zadnjo steno žrelne votline, na kateri se istočasno pojavi neka guba (Passavantova guba, 26), ki pomaga mehкому nebu z nasprotnim pritiskom stvoriti čvrstejšo zaporo. Pri tem se postavi

¹ Pevski pedagogi označujejo s tem izrazom včasih sprednji, neprirastli del jezika.

² Skoro istega pomena je latinski izraz corona, prid. koronalen.

mehko nebo skoro v isto ravnino s trdim nebom, le zadnji del zastora z jezičkom, ki ni prerastel z dvigačem, je privit pravokotno navzdol. Dvig in pad mehkega neba lahko opazuješ z zrcalom med izreko vokala a, ki je najbolj pripraven za opazovanje. Pri gibih mehkega neba so razen dvigača udeležene še druge mišice (n. pr. tensor veli palatini), o katerih pa ne bom govoril, ker njihovega delovanja ne moremo nadzorovati.

Zadaj, od sredine mehkega neba, padata proti vsaki strani jezičnega korena dva para kožnatih gub. Sprednji par, ki začenja tam, kjer visi od mehkega neba jeziček (uvula), se imenuje sprednji nebni blok, zadnji par, ki se izgublja v goltno votlino, zadnji nebni blok. Ob obeh straneh jezičnega korena, v kotih, ki jih tvorita nebna obloka, leži po ena bezgalka. Te žleze se pri mnogih ljudeh rade vnamajo in otekajo, kar se da navadno le z operacijo ozdraviti. Pot v žrelno votlino vodi pod opisanimi obloki in je podobna, ker jo deli jeziček v dve enaki polovici, dvojnimi vratom z obokanimi vhodi.

Kakor razdelitev jezične ploskve, je tudi razdelitev neba na določene dele nekoliko problematična. Sicer je meja trdega neba označena po robu, ki ga tvori polmesečna proga ob zgornjih zobeh in obok neba, in tudi njegovo zadnjo mejo je mogoče ugotoviti, ako sledimo s kazalcem njegovemu oboku, a vendar je razdelitev trdega neba tako na dva dela (sprednje in zadnje trdo nebo), kakor na tri dele (sprednje, srednje in zadnje trdo nebo) včasih dvomljiva, ker ni mogoče potegniti določenih meja. Isto velja za razdelitev mehkega neba. Nekaj stalnih točk pa imamo vendar in sicer: 1. prej omenjeni rob za zobmi, kjer se začenja obok trdega neba, 2. najvišjo točko, nekako v sredini trdega neba, kjer se začne obok nižati, 3. mejo med trdim in mehkim nebom, ki jo lahko otipamo s konico jezika in 4. kot v pregibu nad jezičkom, ki ga vidimo v zrcalu, kadar dvigne dvigač mehko nebo. Po smeri, v kateri se giblje jezik, ali po točki, proti kateri artikulira pri izreki, se delijo glasovi 1. v p r e p a l a t a l n e, ako artikulira jezik proti sredini sprednjega trdega neba, torej proti onemu mestu, ki leži med sprednjim robom in med najvišjo točko trdega neba; 2. v p o s t p a l a t a l n e, ako artikulira proti najvišji točki trdega neba; 3. v p r e v a l a r n e, ako artikulira proti sprednjemu delu mehkega neba; 4. v v e l a r n e, kadar artikulira proti zadnjemu delu mehkega neba in 5. v u v u l a r n e, kadar je pri izreki udeležen jeziček (uvula).

Z o b j e. Spredaj obdajajo ustno votlino v velikih lokih dve vrsti zob, ki se imenujejo po legi zgornji in spodnji. Za izreko so zobje, posebno njihova notranja površina, izredno važni, zato morajo govorniki in pevci, ki so izgubili kakšen zob, takoj nadomestiti ga z umetnim, drugače trpi razločnost izgovorjave. Vsi glasovi, pri katerih sodelujejo zobje, se imenujejo z o b n i k i a l i d e n t a l i (n. pr. d, t). Zobniki se še posebej delijo v p o s t d e n t a l e, ako artikulira jezik proti notranji površini zob, in v i n t e r d e n t a l e, dobesedno medzobnike, kadar sili jezik v разо med zgornjimi in spodnjimi zobmi.

Dlesne. Meso, ki obdaja neposredno zobe, tvori dlesne (primerjaj dleskati!), z lat. izrazom *alveole*. Dasi se latinski izraz skoro izključno uporablja v fonetičnih knjigah v tem pomenu, vendar ni povsem pravilen, ker znači pravzaprav zobišča, to so luknjice ali predalčki, v katere so zobje vsajeni (*alveoli dentales*). Za fonetika je najvažnejša notranja dlesna zgornjih zob in sicer ona proga, ki jih obdaja v obliki polmeseca. Ta proga je najširša ob sekavcih in tvori, preden preide na obok trdega neba razmeroma oster rob, ki se imenuje *greben* (*Zahndamm*), proti kočnjakom pa se vedno bolj oži, tudi greben se izgublja, tako da je pri zadnjem kočnjaku težko določiti mejo med dlesno in obokom. V fonetičnih knjigah naletimo večkrat na delitev dlesne v tri proge (sprednjo, srednjo in zadnjo dlesno), za naše namene bo pa zadostovalo, ako si zapomnimo izraz *superdentalen* (dobesedno nadzoben), s katerim označujemo glasove, ki jih artikuliramo proti grebenu.

Ustnice. Zobe pokrivata spredaj zgornja in spodnja ustnica. Ustnici sta zelo gibki, ter zavzemata med govorjenjem in petjem najrazličnejše oblike. Lahko se izpreminjata v navpični, a tudi v vodoravni smeri, kakor je pač potrebno za tvorbo glasov. Bolj ko usta odpiramo, tem bolj se odprtina kroži in dobi nato, če jih še nadalje odpiramo, obliko stoječe elipse. Ako pa vlečemo ustne kote nazaj, kakor pri smehu, tedaj se vedno bolj oži in izpremeni v podolgovat, vodoraven razporek ali разо. Ustnice lahko tudi vzbočimo ali zavijamo, n. pr. če žvižgamo, ali če jim damo obliko, ki je potrebna za izreko samoglasnika *u*. Odprtina ostane v tem slučaju sicer okrogla, a se manjša, čimbolj potiskamo ustnici naprej, dokler se ne izpremeni v majhen žlebiček.

Ustnice sodelujejo pri izreki mnogih glasov (*b*, *p* in *dr.*), ki se zato imenujejo *ustničniki*.

Nosna votlina.

Nad ustno votlino, ločena od nje po trdem nebu, se razprostira obširna nosna votlina. Ker je nosna votlina v vsej dolžini razdeljena po navpični steni v dva dela (v levi in desni pretin), si moramo pod pojmom »nosna votlina« predstavljati dva prostora in ne enega samega, kakor se često dogaja. Stena, ki loči obe duplini, je spredaj pri nosnicah hrustančasta in prehaja zadaj v koščeno lemežnico. Razpredelba sega približno do meje med trdim in mehkim nebom, nakar se obe votlini stekate v zgornji okrogli del žrelne votline (*hoanska votlina*). Notranjost nosnih duplin je prevlečena z rdečo sluznico, v kateri je mnogo žlez (*vozgernic*), ki izločajo smrkelj ali vozger.

Srednja stena, ki poloviči nosni prostor, je razmeroma gladka, dočim so stranske stene zelo razčlenjene. V vsako votlino segajo od stranskih sten trije koščeni, školjkam podobni izrastki (zgornja [*a*], srednja [*b*] in spodnja školjčnica [*c*], lat. *concha superior, media, inferior*), med katerimi dela sluznica razne gube in žepom podobne vdolbine.

Vhod v nosno votlino tvorita spredaj obe nosnici (nozdrvi), zadaj pa h o a n e, ki se radi sličnosti z nosnicami imenujejo tudi zadnji nosnici. Ker je razen navedenih odprtih nosna votlina povsod obdana z razmeroma tankimi koščenimi stenami, vpliva na zven, kakor resonančna skrinjica pri violini na ton strune, zato je za krepitev zvena in za resonanco, pri petju in pri govorjenju, izredne važnosti.

Žrelna votlina.

K žrelni votlini (pharynx) prištevamo oni del nastavne cevi, ki leži med hrbtenico in med navpičnico, katero si mislimo potegnjeno od sprednje stene zagozdične votline (13) do sprednjega nasadišča glasotvornic. (Prim. sliko!) Pevski pedagogi razlikujejo pri žrelni votlini dva dela: hoansko votlino, t. j. ona votlina, ki leži nad mehkim nebom, in goltno votlino, ki sega od tu navzdol do jabolka.¹ Ta razporedba se sicer ne krije povsem z znanstveno, vendar je za naše namene najpripravnejša.

Hoanska votlina ni le važna kot prehod v nosno votlino, ampak tudi kot izhodišče Evstahijeve cevi ali ušesne troblje (tuba auditiva oz. Eustachii). Po tej cevi, ki vodi iz zgornjega dela hoanske votline k zabobnini vsakega ušesa, prihaja zrak k notranji steni bobniča. Zračni pritisk je zato na obeh straneh opne enak, kar omogočuje bobniču, da lažje prenaša silne tresljaje, ki jih povzročujejo poki in eksplozije.

Nekateri prištevajo k žrelni votlini tudi malo jabolčno votlino, ki pa tvori v resnici zase anatomske celoto. Jabolčna votlina se razprostira od glasotvornic do poklopca in obsega tudi oba Morgagnijeva žepa. Dasi ima gotovo nekoliko vpliva na resonanco, se mi vendar zdi pomen, ki ji ga pripisujejo mnogi pevski pedagogi, pretiran.

Janez Kalan:

CERKVENO PETJE NA NEMŠKEM SPLOH IN MED SLOVENCIM POSEBEJ.

I.

Ker si me, dragi g. urednik, sam spodbudil, da naj napišem za »Glasbenik« nekaj o cerkvenem petju na Nemškem sploh in posebej še med tamošnjimi Slovenci, se temu pozivu rad odzivam. Morda povzamete iz tega poročila kaj dobrega, kar bi se dalo tudi na Slovenskem porabiti.

Na Nemškem se poje po cerkvah mnogo. Veliko več kakor na Slovenskem. Morda prihaja to od luteranstva, vsaj slišal sem, da je Luther ravno s petjem mnogo ljudi v svojo vero privabil. Vsaka škofija ima svoj »Gesang- und Gebetbuch«, ki je v rokah skoro vsakega katoličana. Tako in še mnogo bolj kakor pri nas »Večna molitev«. Pesmi je v knjižici mnogo, blizu 200; ponekod so z notami, drugod je samo tekst. V vsaki cerkvi je nekje vštric prižnice črna

¹ Fiziologi dele žrelno votlino na tri dele: v jabolčni del (pars laryngalis), v ustni del (pars oralis) in v nosni del (pars nasalis).

deska, na kateri so pri vsaki božji službi napisane številke pesmi, katere se bodo pele. — Nekaj podobnega sem nameraval jaz s svojo pesmarico »Pojte!«, a na Slovenskem ni smisla za to.

Poglejmo si zdaj posameznosti nemškega petja!

1. Vsako nedeljo je v vsaki cerkvi ena peta sv. maša. Peto mašo — tudi brez asistence — imenujejo »Hochamt«. Vsako nedeljo torej en Hochamt. Pri tem se poje navadne nedelje vedno koralno. Responzorije pa odgovarja cela cerkev. — Tudi pri blagoslovu se poje navadno koralni »Tantum ergo«, ki ga poje cela cerkev.

Mimogrede moram povedati: Na Nemškem je zelo razširjeno »liturgično gibanje«, ki ga goje beuronski benediktinci, ki imajo v Nemčiji mnogo samostanov. Eden izmed Nemcev, ki so spremljali z nami vred vestfalske otroke v Slovenijo, je imel pri sebi Schottov »Messbuch«. Iz njegove knjige sem razvidel, da je tiskana že v več ko 500.000 izvodih. Na Slovenskem Beuroncev nimamo, nimamo pa tudi prav nobenega liturgičnega gibanja. — Pri vsem tem gibanju pa vendar Nemci niso vselej liturgično tako strogo natančni, kakor pri vas ste ali ste vsaj bili. Tako n. pr. med peto sv. mašo radi kako nemško zapojejo, vsaj pri darovanju. V paderbornski škofiji, ki je sicer kakor münsterska, ena najboljših, pa tudi med celo peto sv. mašo pojejo nemško. Responzorije latinske pa tudi vse ljudstvo. — Kjer pa pojejo celo mašo latinsko, potem vsaj po končani maši zapoje eno vsa cerkev.

2. Velike praznike pa pojejo polifonno latinsko. In sicer smem reči, da pojejo dovršeno, tako da je užitek poslušati. Kdo pa poje? Močan mešan zbor, obstoječ iz mož in dečkov. Tako je povsod. Žensko redko slišimo na koru peti. Dečkov poje kakih 20 ali 30, toliko tudi mož. — Ali ste že kdaj slišali tak močen deški zbor? Če ste, potem veste, koliko je to lepše kakor ženski glasovi. To vam je čisto srebro! — Kaj pa moški zbor, kakšen pa je to? »Kirchenchor« ga imenujejo in ta je navadno pravo društvo, ki ima svoja pravila in svojo zastavo. Predsednik je navadno župnik. V pravilih je tudi večkratno prejemanje sv. zakramentov; ali mesečno ali ne, tega natanko ne vem. Pri slovesnih prilikah: ob procesijah, prvem sv. obhajilu, in podobnih, nastopi pevski zbor v gali: v frakih in cilindrih. (Tako po mestih in industriji; kako na deželi, ne vem). — Časih imajo cerkveni zbori ene dekanije ali okrožja skupno slavnost. Eno zadnjih nedelj, ko sem bil še gori, sem bil priča take slavnosti, — ne cele, le k sklepu sem prišel. Slavnost je trajala cel dan; imeli so slovesno službo božjo, pri kateri so vsi peli, najbrž so imeli tudi skupno sv. obhajilo, proti večeru pa — in to sem sam videl in slišal — so prišli z godbo v slavnostnem sprevodu in mogočno prepevali na javnem trgu pred cerkvijo. Celo mesto je bilo skupaj.

3. Nedeljska božja služba se na Nemškem od naše znatno razlikuje. Tam nista, kakor pri nas, samo dve božji službi, ampak sv. maše so, vsaj na večjih župnijah, celo dopoldne, vsako uro. Število sv. maš se seveda ravna po številu duhovnikov, večkrat pa tudi binirajo. Ena sv. maša je šolarska, ena je marsikje poljska (za Poljake), ena časih tudi slovenska ali za kako drugo narodnost. Nobena teh sv. maš pa ni tiha. Pri vseh mašah, razen pri peti, se poje v domačem jeziku: ljudsko petje. Le da se petje večkrat vrsti z glasno molitvijo. — Tihih maš v nedeljo torej Nemci ne poznajo. Ko so bili lani nemški duhovniki v Ljubljani, so se čudili, kako da se v Šenklašču ob pol 12. nič ne poje.

4. Tudi popoldanska božja služba je različna od naše. Nikoli ne molijo samih litanij. Ko sem to videl in slišal, se mi je začelo res čudno zdeti, da na Slovenskem — razen pri molitveni uri — ne znamo moliti drugega kakor litanije! Šablona! Že prej sem pogrešal, da o praznikih popoldne ni nič o praz-

niku. Odkar pri litanijah praznike vsaj komemoriramo, je nekoliko bolje. Na Nemškem pa vsak praznik molijo iz škofijskega molitvenika molitve, primerne prazniku, nazadnje šele litanije, — ali pa tudi ne. Vedno se pa te molitve vrstijo s petjem.

5. A ne samo ob nedeljah in praznikih se vedno poje, marveč na Nemškem se orgla in poje vsak dan. Če ne večkrat, vsaj pri šolski maši. Solska maša je vsak dan in pri tej se, kakor večkrat ob nedeljah, vrstita ljudsko petje z orglami pa glasna molitev. — Pa tudi ob delavnikih je velikokrat najeta peta sv. maša, ali za mrtve ali za žive; za mrtve pogostokrat z asistenco.

Jaz, ki mi ne kaže imeti lastnega gospodinjstva, stanujem vedno pri kakih »sestrah«. Saj ima v industriji skoro vsaka župnija svoje »sestre«, ki vodijo karitativno delo v župniji. Taka župnijska samostanska naselbina pa ni velika: 5—10 sester. In tudi te sestre pojejo pri sv. maši vsak dan. Navadno s spremljevanjem harmonija, časih pa tudi brez njega. Enoglasno seveda, ker drugače ne znajo. Če poje enoglasno cela cerkev, je pač mogočno; a če jih poje le malo, kakih 5 glasov, in to brez spremljevanja, tedaj moram pač reči, da ni lepo. Pri maši me kar moti. Da, celo samo dve sta že časih peli. Vse prej kakor lepo! In vendar pojeta!

S tem sem vam v glavnem opisal cerkveno petje na Nemškem. Kakor vidite, je velika razlika v božji službi in petju med Slovenijo in Nemčijo. — Ali dovolite zdaj, da temu dodam nekoliko svojih misli, svoje sodbe? Ta razlika namreč sama po sebi sili k primerjanju: Kje je bolje? Kako je bolj prav? Ali naj se učimo mi od Nemcev, ali Nemci od nas?

Na Slovenskem imate toliko lepih pesmi, vse mnogoglasne. In še vedno producirate nove. Nekatere bolj, nekatere manj lepe. A mnogo je v resnici prekrasnih. Jaz Vas kar občudujem in Vam čestitam. Zdi se mi, da se med Slovenci nobena vrsta umetnosti ne goji tako intenzivno kakor glasba. Tako so lepe vaše pesmi, da me pri maši tudi — motijo... Ko so prvo nedeljo, ko sem prišel domov, v Leonišču, kjer poznajo mojo ljubezen do petja, zapeli pri moji maši nekaj prav lepih novih, kar nisem mogel naprej, le poslušal bi bil, sv. maša je trajala skoro tri četrt ure in s solznimi očmi sem šel izpred oltarja... Vidite, kaj napravite vi glasbeniki! Kam človeka pritirate! Ne vem, kaj bo rekel na to g. Kimovec, ki se je časih blagovolil malo ponorčevati iz tistega »ginjenja«... Kdo je pa kriv, če smo ginjeni, če ne Vi, ki tako ginjlive skomponirate, da nas v solze spravite?!

Da jaz teh vaših pesmi in petja na Nemškem zelo pogrešam, mi lahko verjamete. Na Nemškem toliko pojejo, a razen latinskih polifonih maš skoro vse enoglasno in večinoma tudi enolično, tako da me časih že ušesa bolijo. Zdi se mi, da se te vrste glasbena umetnost, ki je pri vas tako cvetoča, na Nemškem skoro nič ne goji. Imajo kakih 200 pesmi in tiste se vedno ponavljajo, novih skoro nobenih ni. Se že sliši tudi kaka večglasna pesem, a redkokdaj, le ob posebnih prilikah.

A četudi njih petje ni tako lepo, vendar pojejo radi in mnogo. Rekel sem: Časih, če jih je malo, pojejo prav revno, a vendar pojejo. Zakaj? Zato ker jim ni toliko za lepoto, ampak za nekaj drugega. Zato ker pojoč — molijo. Jaz sem jim že večkrat, nedavno enkrat v pridigi, povedal, da pri nas veliko lepše pojemo, povedal, da njihovo petje ni lepo, — a dostavil sem: toda le pojte, kakor znate, le pojte, ker vem, zakaj pojdete, da pojoč molite. Da, v hiši, kjer sem nazadnje stanoval, so celo vsak večer po končani večerni molitvi zapeli primerno pesem kot sklep večerne molitve. Sploh v besedilu nemških pesmi ni toliko poezije kakor v naših, nič o kakih slavčkih in škrančkah, niti o večernem zvonu, ampak besedilo je — molitev.

In zdaj bi rad zapisal eno besedo, s katero bi nakratko označil razliko med slovenskim in nemškim petjem, — a bojim se Vas, Vi mojstri glasbe, da boste name hudi. Pa vendar jo bom zapisal, zato ker je resnična: Na Slovenskem je cerkveno petje bolj umetnost, na Nemškem je bolj molitev.

Vaše pesmi so čudovito lepe in zelo polepšavajo božjo službo. A poje jih le en majhen trop izbranih pevcev, ljudstvo pri tem nič ne sodeluje; in ker se tudi besedilo pesmi dobro ne razume, ljudstvo pri tem premalo participira. Na veliki Šmaren sem, sedeč v spovednici, na Šmarni gori poslušal petje več cerkvenih zborov sosednjih župnij in mislil sem si: Prav lep koncert! Dobro se postavijo! A besed, žal, nisem mnogo razumel in ljudje tudi ne. Slišijo lepo melodijo, morda so tudi »ginjeni«, a sami premalo sodelujejo. Če pa zapojejo Nemci enoglasno, ne da bi veliko pozornosti na to obračali, kako bodo zapeli, »Fest steht mein Taufbund...«, mislim, da duša te besede, ki prihajajo iz lastnega grla, tudi občuti, tako da se v zvestobi do krstne obljube in do svete Cerkve znova potrdi. Ali če o prazniku po končani sv. maši zapoje vse ljudstvo eno o prazniku, se srce ogreje in duševno razgreti, prevzeti gredo domov.

Kaj naj torej po vsem tem rečem o slovenskem in nemškem petju? Kateremu naj dam prednost?... Vsako ima svoje prednosti. In jaz bi najrajši oboje prednosti združil. Kakor bi sploh rad vse, kar je na Nemškem dobrega, a na Slovenskem pogrešam, prenesel od tam sem, kar pa je tukaj lepega, a tam ne poznajo, od tukaj tja, tako tudi glede petja. Dajti mi nekaj Vaših umotvorov, da jih pokažem nemškim glasbenikom, da vidijo, kaj Vi znate, — a Vi bi storili dobro, ko bi posneli po Nemcih, kar je tam boljšega. Kdor bi združil prednosti slovenskega in nemškega petja, — omne tulit punctum!

II.

Zdaj šele pridem do drugega glavnega dela svojega spisa: slovenskega petja na Nemškem. A to bo lahko kratko.

Kako je petje med Slovenci na Nemškem? Lepo! Zakaj? Zato ker združuje v sebi prednosti slovenskega in nemškega petja.

Imamo tudi — po krajih, kjer je naših ljudi več skupaj — par umetnih cerkvenih zborov, ki pojejo tako kakor pojete doma.

Večinoma pa je naše petje preprosto, ljudsko. Kakor je Goethe rekel o sebi: Vom Vater hab ich die Statur... vom Mütterchen die Frohnatur..., tako imajo naši ljudje na Nemškem od Slovencev lepe pesmi, od Nemcev pa navado skupno in mnogo peti. Zato pojejo tako, da so Nemci polni hvale o našem petju. Kdo jih pa uči? Nikdo! Sami se uče, drug od drugega. V roki imajo moje »Pojte!«, torej bolj stare, znane pesmi, vaših novih umetnih bi ne zmogli; in pojejo kakor so navajeni, mnogoglasno. Če je le količkaj Slovencev v kakem kraju skupaj, imamo gotovo pete litanije. O velikonočnem času, ko hodim okoli vsak dan od fare do fare, imamo pete litanije vsak dan. Le moški še ne pojejo tako, kakor bi bilo želeli; deloma, ker nimajo vsi pesmarice v roki, deloma ker zdoma niso vajeni peti. »Die Männer brummen,« pravi časih kak nemški duhovnik, ko pohvali naše petje. — Kadar pa pridemo skupaj v večjem številu, takrat je petje toliko lepše. Ko smo bili 15. julija na božji poti v Kevelarju, bi bil želel, da bi bili Vi slišali naše petje! Bilo je krasno. — Nemci le gledajo, kdo in odkod so ti, ki znajo tako lepo peti.

Pa ne samo na Nemškem, tudi po drugih deželah smo že — nenaučeni — tako peli, da so nas tuji občudovali. Spominjam se na evharistični kongres na Dunaju, ko so naši v frančiškanski cerkvi tako krasno popevali litanije

presv. Srca, da so dunajske gospe v zakristiji rekle: »O, wie schön singen die Slovenen!« In v Lurdu so stali tujci okoli nas, ko smo peli pred jamo naše preproste pesmi in smo slišali iz ust Nemcev »Wunderschön!« in Francozov »Tre belle«.

Zato, gospodje glasbeniki, v resnici ne razumem, zakaj Vam dela ljudsko petje take težave, da ne morete preko teh težav. Nikakor ne želim, da bi bilo ljudsko petje tako, da bi, kakor v Nemčiji, izpodrinilo skoro vsako drugo, umetno petje; nikakor ne želim, da bi utihnile Vaše krasne skladbe, — želim pa v interesu verskega življenja našega ljudstva, da bi se sploh bolj udeleževalo liturgije, da bi ne bila oltar in ljudstvo tako ločena. Enako pa želim pri petju, da bi ljudstvo ne bilo zgolj pasivno, da nikdar ne odpre svojih ust, da niti ne ve, kaj se poje, ampak samo mrtvo posluša, marveč da bi vsaj nekoliko sodelovalo in iz sodelovanja srkalo dušno hrano, zajemalo versko vzpodbudo, ogrevalo se z ognjem svete gorečnosti.

Ivan Mercina:

ŠE ENKRAT OMEJITEV UGLASBE V ZVONILIH.

V lanskem Glasbeniku str. 176 sem objavil članek Priporočljiva omejitev v uglaševanju cerkvenih zvonil. Ob sklepu tega članka sem izrazil željo, da bi še kak drug zvonoslovec izrekel o tem svoje mnenje. Odzval se je znani gospod zvonoslovni sotrudnik s člankom Zvonovi, harmonično ali melodično glasbilo? Gospodu sem hvalen, da mi je dal priliko, da razbistrim svoje nazore še nekoliko o tem predmetu. Ko sem članek prečital, sem pa takoj uvidel, da gredo najina mnenja preveč narazen, da bi se dala prienačiti ali vsaj približati. Po mojem mnenju je v zvonoglasbi dobro, kar je primerno bistvu zvonoglasja. G. sotrudniku je to stališče preozko; on sega dalje v glasbo.

Večji del članka je posvetil onemu nesrečnemu kvartseksnemu akordu, zaradi katerega sva prišla navzkriž že leta 1921. Povod je dala mikavna dogodbica, ki je ni povzročilo bistvo akorda, ki je pa tu nočem razgrinjati. Proti kvartseksnemu akordu sem objavil v Glasbeniku l. 1921., str. 57, članek in pri tem ostanem. Gg. čitateljem, ki se ne bavijo z zvonoslovjem, bodi v vednost, da bohumaska jeklena zvonarna ne privoščiti kvartseksnega akorda niti svojim jeklenim hrustom.

G. sotrudnik piše, da bi še sprejel vzrok nasprotnikov, da kvartseksni akord ni čista konsonanca, ker se ž njim skladba ne more niti začeti niti končati, ker ima ta harmonična tvorba neki neodločen značaj in se mora zato še naprej razviti. Toda — nadaljuje — zvonjenje je pri nas (povsod, povsod!) izključno melodično ter vprašuje: Kaj imajo torej izključno harmonični pomisleki v čisto melodičnih zadevah? Na to vprašanje mi bodi dovoljen ta-le odgovor: Melodično razporejeni glasovi akordovi ohranijo v našem sluhu še vedno vtis harmonije. Tega ne more zabrisati melodična zaporednost akordovih glasov. Vse naglaševanje melodične zaporednosti je torej iluzorično. Naš sluh ima občutek, da je razporedba glasov neko nasilje, ki ne more razkleniti tega, kar je naš sluh zaznal kot celoto. Pa še nekaj. Ko utihne zvonjenje, ne utihne donenje glasov, ki se nadaljuje v brenčanju (resonanci). To donenje traja pri večjih zvonovih dve do tri minute, izjemoma še več. To donenje je začetka izdatno, ko donijo še vsi sestavni glasovi resonance, to je udarni glas, glavni glas, gorenja terca in spodnja oktava. To hkratno brenčanje vseh zvonov ima dovolj moči, da nam popolnoma prežene iz sluha vse prejšnje trganje harmonije ter se nam ohrani vtis harmonične celote; kajti zadnji vtis je trajni vtis.

Če ostane (in o tem ni dvoma) g. sotrudnik pri tem, kar je napisal v drugem odstavku svojega spisa, mora priznati, da imamo nasprotniki kvartseksnega akorda popolnoma prav, ko mu odrekamo rabljivost za uglaševanje zvonil.

Ker g. sotrudnik tako ljubi podporo ljudskega mnenja za svoje trditve, se hočem tudi jaz po njem ravnati z navedbo dveh mišnih dogodbic.

Prvo mi je povedal g. Maks Samassa sam. — Prejel je več let pred vojno povabilo, naj pride v Čepovan določiti glasove novim zvonovom. Ko se je peljal s čepovanskim voznikom po cesti nad Solkanom, so začeli zvoniti svetogorski zvonovi (b, e¹, g¹, b¹), ki jih je vlila njegova zvonarna. Tega voznik ni vedel in ko ga g. Samassa vpraša, ali so ti zvonovi dobri? dobi odgovor: E, gospod, veliki so, »ma« se prav ne »glihajo! — Druga dogodbica. Imel sem navado preživljati šolske počitnice na Sv. gori, kjer sem pogosto zahajal v samostan v družbo naših prečastitih slovenskih patrov. Nekega dne prisede k meni na trati za cerkvijo kmetič iz okolice. Kar zazvone vsi štirje zvonovi. Kmetič utihne in posluša. Nato ga vprašam: Ali so vam ti zvonovi všeč? Kmetič mi odgovori: Zvonovi so dobri, ampak skupaj ne gredo dobro. Če bi jaz ukazal, bi nikdar ne zvonili vsi štirje hkratu, veliki zvon sam in mali trije brez njega. — Ali ne tiči v tej ljudski sodbi nekaka nezavestna graja kvartseksstne intonacije? Ne »glihajo se«, ne gredo skupaj, veliki zvon bi moral zvoniti sam. In zakaj sam? Ker mu sicer mali trije v skupnem zvonjenju kratijo pravico velikega zvona, t. j. temeljnega zvoná, kateremu edino pristoji temeljni glas, ne pa kvinta.

Razen tega menim, da je nepriljubljenosti kvartseksstne intonacije pri našem ljudstvu mnogo kriv veliki interval med večjima zvonovoma, prevelik za zvonoglasje. Ljudstvo občuti v zvonilu nekako raztrganost med velikim in malima zvonovoma. — To velja seveda tudi za štiriglasno izpolnjeno kvartseksstno zvonilo (c¹, f¹, g¹, a¹), ker obdržuje še vedno med zvonovi prevelik interval (kvarto) ter prekucuje gradbo temeljnega akorda, da postavlja temelj v sredo.

Preden končam s kvartseksstnim akordom, si še dovoljujem dotekniti se nekega sotrudnikovega zagovora. Nadpolstoletna zvska praksa me uči, da zahteva dober učinek zvonjskih glasov njih stisnjenost in ne raztegnjenost. To upoštevajo italijanski zvonarji že iz davnih časov; njih triglasna zvonila so skoraj brez izjeme uglasena v velikih sekundah. Zato je njih mali zvon tako dobro slišen, kot veliki. Čim bolj se intervali večajo, tem bolj pojema slišnost zlasti malega zvoná, kar je za razkrojene cerkvene občine velikega pomena. Na harmoniju je seveda a¹ (c¹, f¹, a¹), tako dobro slišen kot e¹ (c¹, d¹, e¹), v zvonilu je pa velika razlika ne le v slišnosti, ampak tudi v glasovnem znaku. In vendar je brezpogojna zahteva za dobro zvonilo kolikor možno izenačenje glasovnih znakov zvonov. G. sotrudnik zagovarja svojega varovanca s kazanjem na obseg »v štirih zvonovih«. To pa ne drži; isti obseg treh ali štirih glasov je razlika.

Salve-Regina-motiv je po mnenju g. sotrudnika »preveč priljubljen«, hoče menda reči: prepogosto rabljen. Morda v Jugoslaviji, pri nas ne. Imamo le enega v Postojni, ki sem ga jaz priporočil in v obeh zvonikih preizkusil. Temu motivu je napisal g. sotrudnik v Glasbeniku l. 1921 str. 38 imenitno spričevalo. Čudno se bere izjava, da ga je »preveč«.

Pri tej priliki pogreša g. sotrudnik izpolnjeni dur-motiv, ali — kakor on nazivlje — kraljevski veličastna melodija: g, a, h, d¹. Meni ta veličastna melodija sedanjih zvonov na Sv. Gori ne ugaja; zdi se mi, da slišim votlo bobneče valovanje zvonjskih glasov, po katerem plava edini razločno slišni mali zvon (d¹). V višji legi bi se morda ta nejasnost kaj popravila. Jaz sem sprejel ta motiv kot priporočljiv za čveteroglasje (lanski Glasbenik st. 178) le, ker odgovarja postavljenim pogojem glede intervalov in obsega.

Da objemlje g. sotrudnika s splošno glasbo razširjeno zvonoslovno stališče tudi zmanjšane akorde, je naravno, moje (strogo zvonoglasno) stališče jih izključuje; obsodil sem jih v letošnjem Glasbeniku str. 16 in pri tem ostanem. On piše: Melodija dveh zaporednih malih terc v isti smeri je naravnost ljubka, mila, nežna. Prav res — dostavljam jaz — če prideta za njima dva ali več diatoničnih intervalov, s katerima se dalje vrstite. Toda — in tu je punctum saliens — troglasno zvonilo obsega le dva intervala,

tu le dve mali terci in te mali terci naj drsa ubogo zvonilo zaporedoma, če je treba, tudi pol ure ali še več! Tu mora nehati vsa ljubkost in nežnost. Pa še en primer. G. sotrudnik, ki je izboren skladatelj, naj sestavi melodijo iz samih malih terc in učinek ga gotovo prisili k odgovoru: Prav ima ta »starokopitnik«! Kdor pravi, da se zvonilo zmanjšanega akorda lepo sliši, ta posluša glasovno lepoto posamnih zvonov, presluša pa njih soglasje. To dela preprosto ljudstvo.

Pravi rekord si je zapisal g. sotrudnik s sklepnim stavkom: Iz vsega sledi, da je vsako zvonilo dobro, samo lepo melodijo mora imeti. Škoda, da ni postavil tega stavka takoj pod nadpis in prihranil bi si bil trud za pisanje celega članka. Namestu tega naj bi bil določil absolutno lepoto melodij, ki bi bile lepe za vse ljudi!

Iz prve opazke pod črto zveni nekaka — seveda prikrita — graja ali vsaj nevolja, da sta prečastita gg. cerkv. predstojnika v Postojni in Vodica (za Šmarno goro) vprašala mene nasveta za glasovno dispozicijo zvonil. G. sotrudnik naj vzame na znanje, da jaz nikomur ne vsiljujem ne zvonarne ne glasovne dispozicije. Nasvetoval sem gospodoma več dispozicij s pojasnili, izbrala sta Salve-Regina-motiv, gotovo zato, ker sta ga našla, da je lep. In ker g. sotrudnik piše: »Vsako zvonilo je dobro, samo lepo melodijo mora imeti«, ne vem, kako temu motivu — indirektno tudi gorenjima gospodoma — očitati, da je »preveč priljubljen«!

Kar piše g. sotrudnik o dispoziciji goških zvonov, ni lepa izmišljava, neprimerna je za resni list. Če bi g. sotrudnik stopil pred moje rojake ter jim ponovil: Vi niste marali za nobeno ceno drugega zvonila, pa naj je livarna še tako dopovedovala, da takega zvonila ni moči napraviti. Zahtevali ste ga in strokovnjaka ste hoteli izveliči iz bolniške postelje, naj gre v snegu in zametih (zemeti na Gočah!) gledat, ali se vendar le ne da staro zvonilo obnoviti in vsi srečni ste bili, ko ste zvedeli, da je vendar le mogoče. — Na to bi moji rojaki, debelo gledaje, odgovorili: Gospod, kdo Vam je natvezel to bajko? Nam je vse to neznan. Mi šele pričakujemo odškodninske zvonove. Za njih dispozicijo se pri nas nikdo ne mení. Naš g. župnik je v sporazumu z našim rojakom M. vložil na komisariat v Trevižu prošnjo, naj imajo novi zvonovi iste glasove in isto težo kot prejšnji. Drugega nič.

»Pretirana priljubljenost« Salve-Regina-motiva še nadalje ne da miru. Gospod sotrudnik piše, da je imel nekje priliko preizkusiti trojno zvonilo v bližini, od katerih je imelo vsako isto dispozicijo. Gospod sotrudnik je preveč občutljiv. Lahki te občutljivosti ne poznajo; med njimi se nahajajo celi okraji s triglasnimi zvonili iste dispozicije (v velikih sekundah), prav tako v Nemčiji trizvočna zvonila. Tudi v Gorici so vsa triglasna zvonila uglasena v velikih sekundah, v stolni cerkvi celo štiriglasno.

Dalje pravi gospod sotrudnik, da začenja zvonjenje z malim zvonom, torej od zgoraj navzdol in da je melodija Salve-Regina-motiva postavljena na glavo. Jaz pa pravim, da velja ta očitek tudi za vse druge motive.

Gospod sotrudnik ni zadovoljen tudi z imenom »preveč priljubljen« dispozicije; on piše, da pozna melodijo Salve-Regina komaj kateri človek. Jaz: Tega mu tudi ni prav nič treba. Naši predniki so izbrali koralne melodije za imena glasovnih dispozicij v zvonilih, da so dali imenom neko stvarno podlago. Ni jim bilo pa nič na tem, da bo moral dobro poznati dotični koral, kdor bo hotel po njem imenovati melodijo v zvonilu. Tako se godi sploh v znanstvu. Koliko ljudi izreka n. pr. ime »telefon«, pa nima niti pojma o njega bistvu. Imena se prav lahko zamenjajo z drugimi. Tako rabim jaz »božično zvonilo« namestu Te-Deum-motiv, kateremu odgovarja začetek napeva znane pesmice »Sveta noč, blažena noč«. In naši ljudje so se tega novega imena hitro oprijeli.

Slednjič moram gosp. sotrudniku žal povedati, da mu je pravi razlog smeri umerjenega zvonjenja neznan. On naglaša, da začenjajo zvonivci umerjeno zvonjenje vedno z malim zvonom, torej melodijo od zgoraj dol. Z drugo besedo, da si oni ustvarjajo svoj motiv. (Seveda ima pred seboj vedno le Salve-Regina-motiv, drugih ne omenja.) Toda zvonivci umerjenega zvonjenja se za melodijo tako malo brigajo kot za lanski sneg. Njim je ritem vse, melodija nič. Oni dobro vedo, da jim je umerjeno

zvonjenje omogočeno ali vsaj mnogo olajšano, če je pričnejo z malim zvonom. Zakaj? Oni vedo, da ima mali zvon najhitrejšje nihaje, četudi so mu umetno podaljšani s podaljšanjem jarma navzdol, da je razdalja od obeh vrtišč do spodnjega roba krila enaka dotični razdalji večjih zvonov. Zato morajo dati malemu zvonu največji možni razmah. Čim večja je pri večjih zvonovih teža, tem počasnejši so njih nihaji, zato je treba te nihaje pohitrovati, kar se doseže z manjšim vihtenjem ali, če to ne zadostuje, s pridržavanjem z zvonilno vrvjo. Če bi pa hoteli zvonivci dati melodiji pravo smer, bi morali začeti zvoniti z velikim zvonom. Temu bi pa dotični zvonivec ne smel prepuščati največjega razmaha, ker bi bili nihaji prepočasni za veliki zvon, ki bi začel zadnji zvoniti. V tem bi tičala za zvonivca velikega zvona največja težava, namreč, da bi ne bili nihaji preveliki za pozneje nastopajoči mali zvon. Te velike težkoče se zvonivci zavedajo ali jo vsaj slutijo. Zato se je izogibljejo ter začenjajo umerjeno zvonjenje vedno le z malim zvonom, ne brigajoč se pa prav nič za melodijo, ki se tako izpremeni.

K sklepu še nekaj jezikoslovnega. Že pred leti sem grajal v »Glasbeniku« rabo samostalnika zvonar za ime tistega, ki zvoní. Kdor poje, je pevec, kdor pije, je pivec, brije, brivec, seje, sevec, torej kdor zvoní, je zvonivec in ne zvonar. Zvonar izdeluje zvonove, čevljar čevlje, mizar mize itd. Saj nas ne stane toliko truda, da si odpremo slovnico dr. Breznika na strani 17 in 181. Če si pa postavimo tudi za jezikoslovje splošno pravilo: Dobro je vse, kar dopade, kakor si ga je gosp. sotrudnik za zvonoglasje, potem nam seveda ni treba niti slovniških pravil.

Gosp. sotrudnik imenuje ritmično umerjene glasove zvonečih zvonov »ubrano« zvonjenje, jaz pa v Prirkovavcu »umerjeno« zvonjenje. Ker pa vidim, da ne zaupa zvonoslovnemu imenstvu v mali knjigi, naj blagovoli pogledati v Slovenski pravopis na strani 98, kjer najde: ubranost — die Stimmung.

Mojih zvonoglasnih nazorov gosp. sotrudnik ni premaknil. Ostanem pri njih, dokler ne dobim prepričljivih ugovorov. Ostanem pa tudi pri svojem Pripisu str. 111 lanskega »Glasbenika«. Dokler se bodo nove orgle definitivno ocenjevale v cerkvi na koru, toliko časa je dovoljena zahteva: Ocenjevalci zvonov v zvonik k zvonečim zvonovom!

P. H. Saltner:

NOVE ORGLE V RAJHENBURGU.

Krasna rajhenburška cerkev je dobila nove orgle, kakršne se spodobijo za tako veličastno hišo božjo. Za orgle potrebna vsota se je dobila konkurenčnim potom, in ker je Trboveljska družba največji davkoplačevalec v župniji, je tudi ona za orgle največ prispevala in so drugi posestniki nosili le majhno breme.

Orgle so delo mariborskega orglarskega mojstra Josipa Brandla, ki je pač našel v tej cerkvi za postavitev orgel idealen prostor. Dispozicija orgel slove:

I. Manual.

1. Burdon 16'
2. Principal 8'
3. Burdon 8'
4. Harmonična - flavta 8'
5. Gamba 8'
6. Rog 8'
7. Dolce 8'
8. Oktava 4'
9. Cevna - flavta 4'
10. Superoktava 2'
11. Mikstura 2 2/4 4—5
12. Tromba 8'

15. Flauto amabile 8'
16. Viola d'amore 8'
17. Kvintaten 8'
18. Salicional 8'
19. Kornet 8'
20. Prestant 4'
21. Flauto - traverso 4'
22. Salicet 4'
23. Kvinta 2 2/4
24. Pikolo 2'
25. Terca 1 3/4
26. Angelski rog 8'

III. Manual C—g "" 68 tonov.

13. Flavtni principal 8'
14. Dvojna flavta 8'
27. Viol. principal 8'
28. Filomela 8'
29. Eolina 8'

30. Vox-coelestis 8'
31. Flauto - dolce 4'
32. Dubleta 2%

Pedal.

33. Principalbas 16'
34. Subbas 16'
35. Violonbas 16'
36. Burdon 16.
37. Salicetbas 16.
38. Oktavni bas 8'
39. Burdunal 8'
40. Pozavna 16'

Zveze.

1. Man. II.—I.
2. Man. III.—I.
3. Man. III.—II.
4. Superokt. II.—I.

5. Superokt. III—I.
6. Superokt. III—II.
7. V II Man.
8. V III Man.
9. Suboktavna II—I.
10. Suboktavna III—I.
11. Suboktavna III—II.
12. Pedal I.
13. Pedal II.
14. Pedal III.
15. Poljubna kombinacija
16. Avtomatična pedalna mena (proč)
17. Gen. crescendo (odpre)
18. Jezičniki (odpre)
19. Registri (proč)
20. Pedalna melodija ped. I M.

Zbiralniki.

p. mf. f. Pleno. Tutti. 0.

Kolavdacija orgel se je vršila dne 3. septembra po članih naše škofijske komisije za glasbo: gg. kan. dr. Kimovcu, Stanku Premrlu in p. Hugolinu Sattnerju. Preskušnja je trajala tri ure in izjava komisije se glasi:

»Podpisani smo dne 3. septembra t. l. nove orgle v Rajhenburgu natančno pregledali in preskusili in našli, da je orglarski mojster orgle izvršil natančno po dispoziciji tako glede krasne omare, notranje uredbe in glasovne kvalitete. Ves material, les, cin in cink je prvovrsten, delo snažno, solidno, intonacija v vseh spremenih zelo značilna, vtis poedinih registrov plemenit, polne orgle delajo mogočen vtis, zlasti če se pritegnejo jezičniki, ki niso kričeči, pač pa kremeniti. Meh daje zadosti sape; tlači se z nogo, toda že je na potu Meidingerjev ventilator, ki bo oprostil mehača. Igralnik je naravnost krasen, priročen, mere so normalne, funkcija v celoti dobra. G. Brandl je dal slovo čisti pnevmatiki (membranam) in se povrnil k stožkom (Kegellade), ki so pač najbolj zanesljivi.

Orglarski mojster je imel v tej cerkvi izredno ugoden prostor: 8×8 metrov, in je ta prostor umno izrabil ter piščali tako razpredelil, da se pride do vsake z največjo lahkoto z roko. Glede razpostavitve so te orgle pač vzorne.

Semtertje bo treba intonacijo nekoliko izenačiti, in to se bo zgodilo, kakor hitro bo ustavljen motor; in gumbe pri zbiralnikih regulirati. Skušnja uči, da se tako velik pnevmatičen stroj vleže šele v par letih, zato se ni treba spodtikati nad malimi nedostatkami.

Ker je orgl. mojster svojim obveznostim jako dobro zadostil, zamore konkurenčni odbor za nabavo teh orgel orgle brez pridržka prevzeti.

Rajhenburg, 3. septembra 1928.

Stanko Premrl, P. Hugolin Sattner, Dr. Fr. Kimovec,

člani škofijske komisije za glasbo.

NOVE ORGLE V PRVAČINI.

Postavila jih je tvrdka Fratelli Aletti, Monza.

Dispozicija: I. Manual: 1. Principal 8'. 2. Oktava 4'. 3. Bordone 8'. 4. Quinta decima 2'. 5. Ripieno (4 vrstna). 6. Bordone 16' v pedalu.

II. Manual: 7. Viola da Gamba 8'. 8. Flauto armonico 4'. 9. Voce celeste 8'.

Zveze: I. Manual s pedalom. II. Manual s pedalom. I. Manual z II. Manualom. Superoktava v I. Manualu. Superoktava iz II. Manuala na I. Manual.

II. Manual je v odmevni omari, orgle imajo tudi tako zvani Rollschweller.

Avtomatičen pedal.

Prosta kombinacija, 14 potez. Običajni sprožniki. Orgle naredijo na splošno dober vtis. Principal je v spodnji legi nekoliko šibak, ker je lesen (9 glasov, pri prvem pregledovanju po mojstru se je to z ozirom na to opazko izboljšalo. Opomba prepisovatelja: gosp. Riharda Orel.)

Bordone 8' je v višji legi zelo lep.

Quinta decima je zelo pripravna za razne kombinacije. Pedal je zelo dober. Flauto armonico 4' je nekoliko premočan. Meh prav dober in izdaten.

Prvačina, dne 11. aprila 1928.

Nadškofijska kolavdatorja:

Vinko Vodopivec, s. r.

E. Komel, s. r.

KONCERTNA POROČILA.

I. Koncerti v Ljubljani. Javni koncerti se tekom počitnic v Ljubljani niso vršili, pač pa je Radio-Ljubljana začela s 1. septembrom oddajati razne koncerte. Med drugimi se je vršil 12. septembra orgelski koncert, prenos iz stolnice. Koncertiral sem podpisani z enajstimi orgelskimi točkami skladateljev: Bacha, Vittadinija, Rusoja, Rheinbergerja, Guilmanta, Hladnika in Magrija; g. Likovič pa je pel mojo Ave Maria, Mendelsohna in Händla. 17. septembra je koncertiral frančiškanski pevski zbor, ki je pel cerkvene skladbe slovenskih skladateljev in Credo iz Schubertove maše v G.

II. Koncerti drugod. Na Bledu je koncertiral koncem junija akademski pevski zbor, julija Betetto, ki je nastopil tudi v Rog. Slatini, v avgustu razni ljubljanski solisti in kvartet Gl. Matice. Glasbeno društvo »Ljubljana« je nastopilo 12. avgusta na Krtini, jeseniško pevsko društvo »Sava« je pelo 19. avgusta v Kranjski gori, kvartet »Ljubljanec« je priredil malo turnejo po triglavskega pogorju, godba dravske div. oblasti je priredila 26. avgusta v Rogaški Slatini izbran simfoničen koncert, redne letoviške koncerte pa je dajala skozi celo poletno sezono ravnotam po dva- do trikrat na dan. V št. Vidu nad Ljubljano se je vršil 10. julija pevski koncert ljubljanskega pevskega okrožja. V Gorjah pa 2. septembra koncert radovljiskega pevskega okrožja.

St. Premrl.

ORGANISTOVSKÉ ZADEVE.

Duhovne vaje za organiste in cerkovnike se bodo vršile v »Domu duhovnih vaj« v Ljubljani od 12. do 16. novembra. Organisti! Udeležite se jih v obilnem številu. Še vsakdo, ki se jih je kdaj udeležil, je bil koncem vaj vesel in hvaležen Bogu za to veliko dobroto in milost. Oskrbnina za ves čas znaša 120 Din, ki jo poravnajo za organiste po naročilu škof. ordinariata župni uradi. Priglasite se pravočasno na Vodstvo »Doma duhovnih vaj« v Ljubljani, Zrinjskega cesta 9.

Župnik Karel Čuk:

ORGANIST IN CERKOVNIK,

Audiatur et altera pars ali prosto po slovensko: treba je čuti oba zvona! Moj namen je, dodati še par samosvojih misli k tozadevnima člankoma v zadnjih dveh številkah »C. Gl.«.

Imel sem tekom časa več organistov, več cerkovnikov, tudi več organistov in cerkovnikov skupaj — svetovna vojna nam jih je hitro pobirala —, bil sem tudi brez enega ali drugega in brez obeh, torej imam v tem oziru dokaj skušnje.

Vsak moder cerkveni predstojnik bo vsikdar s svojimi uslužbenci pri-
jazen in dostojen. Če ima organista in cerkovnika v eni osebi, ga bo nazival
organista, smatral za glavno službo organistovo, oznanoval bero za organista,
trudil se po svojih močeh za pokojninsko zavarovanje organista in v vseh
ozirih skrbel za njegovo dobrobit. Vendar pa bo imel natančno zaznamovano,
kateri so v resnici dohodki organistovi in kateri cerkovnikovi. Nihče ne ve,
kaj prinese prihodnost.

Dogodi se, da nekateri cerkveni predstojniki nasproti svojim uslužbencem
greše, a neprimerno več takih grehov imajo na svoji vesti cerkveni uslužbenci.
Prav veliko takih slučajev bi lahko navedel iz svoje prakse in brez dvoma
ravnotako moji sobratje. Toda čemu to? Napačno je, take zadeve nositi v
javnost. Pokrijmo jih vsi s plaščem odpuščenja in pozabljenja!

Poudarjal bi nadalje prav odločno, da ne gre cerkovniške službe pod-
cenjevati. Ta služba je častna in potrebna kakor organistova. Tudi ni vsak prvi
analfabet za cerkovnika, ampak za to delo je treba vestnega in gibčnega
človeka. Cerkovnikovo delo ni zgolj telesno, marveč tudi duševno.

Zopet pa ne smemo precenjevati organistovske službe. Organistom manjka
večinoma splošne izobrazbe, kar se zelo občuti. Imajo sicer skoro vsi orglarsko
šolo. A šola še ni vse. Je le samo podlaga, na kateri more organist napredo-
vati in se izpopolnovati v svoji stroki. Res je, da sta petje in glasba umetnosti,
a ne v ustih in prstih vsakega organista. Tudi je res, da so pridni organisti
veliko pripomogli k večji kulturi slovenskega naroda, n. pr. že s cerkvenim
petjem ali s sodelovanjem v prosvetnih društvih in drugje ali z raznimi kon-
certi, zlasti pod okriljem Pevske zveze itd. Posebna čast tistim organistom, ki
so se vkljub pičli šolski izobrazbi s svojo darovitostjo in marljivostjo povzdig-
nili na umetniško višino in tako stopili v vrsto pravih kulturnih delavcev. Vse
to pa še ne daje kake predprave pred drugimi stanovi.

Nekateri organisti se tako branijo »poniževalne« cerkovniške službe.
V čem pa obstoji to »poniževalno«? Ali morda v tem, ker mora cerkovnik
večkrat s sv. obhajilom, ali, ker mora oskrbovati večno luč, streči pri bogo-
služnih opravilih, zvoniti, snažiti in zaljšati oltarje ter cerkev, čistiti cerkveno
orodje? Ali znabiti, ker mora pogosto zgodaj vstati? Jaz ne vidim v vsem tem
nič poniževalnega; nasprotno, zdi se mi vse to naravnost častno. No, recimo,
da je ometanje pajčevin, pometanje in ribanje za moškega nekoliko neprilično,
pa saj se povsod dobi kaka pripravna ženska, ki bi to z veseljem, ponosom in
proti mali odškodnini naredila. Križe in težave ima prav vsak stan brez
izjeme. Kdor meni, da bo šel gladko in lahko skozi življenje, se bridko moti.

Oba: organist in cerkovnik imata najlepšo priliko, da si kaj zaslužita za
nebesa, če le skrbita, da sta v milosti božji ter imata pri svojih opravilih
pravi namen. Ne delamo toliko zaradi ljudi, marveč predvsem zaradi Boga.

Oba: organist in cerkovnik pomagata dušnemu pastirju, če ne naravnost,
pa nenaravnost, reševati neumrjoče duše.

Katera dva stanova torej bolj spadata skupaj, katera dva se bolj izpopol-
njujeta?

Idealno seveda bi bilo: organist zase, cerkovnik zase, da toliko boljše
svoji službi vršita. A to je mogoče le na nekaterih večjih župnijah. Po naših
podeželskih farah je pa skoro nemogoče. Tudi imata vsak zase splošno premalo
dela. Premalo dela pa vodi v lenobo in površnost. Rekel bo ta ali oni: kot
organist imam vedno dovolj dela: se izpopolnujem, pripravljam na skušnje,
imam skušnje, prepisujem partiture in glasove, delujem v društvih pri petju
in godbi, prirejam koncerte itd., itd. Vsa čast tistim, ki so tako delavni! Sicer
pa v tej zadevi roko na srce...!? Tudi gmotna stran govori za združenje
obeh služb.

Vsaka druga služba izven cerkve je pa le neko potrebno zlo, potrebno, da organist gmotno lažje izhaja, a zlo, ker je taka druga služba vedno na škodo organistovski. Kaj pa, če organist popusti svojo glavno in se oklene samo postranske službe? Tudi to se zgodi in še več, da postane potem versko mlačen in brezbrizen, da celo načelno nasproten svojemu prejšnjemu gospodarju.

Jaz sem trdno uverjen, da vsi dobri in pametni organisti, ki so pravega in ponižnega duha, ne nasprotujejo cerkovniški službi, ampak jo z veseljem in v zadovoljnost predstojnika in ljudstva opravljajo. Ako so pa nekateri s tako službo nezadovoljni in jim je prenizka, naj vsaj nikar na druge kvarljivo ne vplivajo!

Naj končam. Župnik in cerkveni uslužbenec naj naredita medsebojno, obojestransko pogodbo. Župnik ima dolžnost, da preskrbi svojemu uslužbencu po močeh in razmerah dovolj dohodkov in primerno stanovanje; ima pa pravico zahtevati, da uslužbenec prevzeto službo redno in vestno vrši. Nasprotno ima cerkveni uslužbenec dolžnost, delati po navodilih in željah svojega predstojnika, ter pravico, biti od njega, oziroma cerkve, dovoljno plačan in vsestransko podpiran. Vse to se pa more goditi v lepi krščanski ljubezni, medsebojnem zaupanju in podpiranju. Če pa le pride kaj navzkriž ali pade kaka preostra beseda, se človek obrne in pozabi. Ljudje smo vsi, bodimo tudi vsi dobri kristjani, ne zamerljivi!

Težje je biti predstojnik kot podložnik, še težje pa biti ponižen. Z božjo pomočjo pa zmoremo tudi to.

DOPISI.

Novo mesto. O priliki, ko je dne 5. avgusta t. l. novomeški gosp. prošt Karel Cerin v kapiteljski cerkvi slovesno blagoslovil dva prapora novomeškega in šmihelskega Orla, je zopet nastopil vrli pevski zbor »Gorjanci« in sicer to pot pri sv. maši. Hvalevredno je, da poje ta pevski zbor — kadar je treba — tudi pri službi božji. Nič manj hvalevredno pa je tudi to, da je nastopil s tako svežo glasbo novejšje struje. Peli so Premrlovo mašno »O Bog v nebeški slavi« (št. 1 iz II. zbirke mašnih); Mlinar-Cigaletovo »Ave Marija« iz »Cerkv. Glasbenika«; V. Gollerjevo »Gospod, jaz nisem vreden« in dr. Schwabovo »Zdrava Marija« (a capella). Petje je spretno vodil g. Ludovik Puš, orglanje je oskrbel frančiškanski organist, p. Ferdinand Zajc, sopran-solo je pela učiteljica gđ. Olga Andrejčičeva, bas-solo pa dijak gosp. Žagar. Vsi sodelujoči so svojo nalogo vobče častno rešili in občinstvo je bilo s proizvajanjem prav zadovoljno.

Morda se bo zdelo komu čudno, da poročam to malenkost »Cerkv. Glasbeniku«. Drugod seveda ni to nič posebnega, ali za našo kapiteljsko cerkev je bil to izreden dogodek. Kapiteljski organist in skladatelj, g. Hladnik — kakor znano — ni prijatelj moderne cerkvene glasbe in je načeloma ne goji. Prejšnji kapiteljski vikar, gosp. Blažič je sicer vtihotapil na kor nekaj modernejših skladb, ki pa sedaj — z malimi izjemami — spe spanje pravičnega. Zato pa se prijatelji novejšje cerkvene glasbe vesele vsake prireditve s količkaj modernejšim sporedom, da ni vedno na vrsti samo Cecilija in kar je drugih starejših, že tisočkrat in tisočkrat prepetih pesmi. Sicer tudi meni ni simpatična pretirana hipermoderna glasba; ali kaj novejšega, zmerno modernega pa človek včasih le rad sliši. In ob taki priliki je človeku nekako tako pri srcu, kakor potniku, ki dolgo tava po enolični puščavi, naposled pa dospe do prijetne, zelene oaze, kjer se zadovoljno oddahne.

S tega posebnega, kapiteljskega stališča torej zasluži zgorej omenjena prireditev, da se vsaj registrira v našem glasilu kot medel žarek boljše prihodnosti.

Fr. Ferjančič.

Metlika. Ob nastopu org. službe sem našel tu 4 soprane in 4 alte, moškega nobenega. Notni inventar je bil v skrajno slabem stanju. Vse je ležalo križem okrog igralnika, na muzikalijah so sedeli, celo hodili po njih, vse raztrgano in razmetano. Ne morem si predstavljati, kako je bilo sploh mogoče peti v takih okoliščinah. Da nisem prinesel seboj toliko muzikalij, ne vem, kako bi šlo, ker raztrganih not ne morem videti. Lotil sem se takoj inventarja in me je stalo silnega truda, preden sem vse skup zložil, raztrgano povezal in uredil. Tudi smo nekaj novih muzikalij nabavili, stare Cecilije pa dali v vezavo. Od mnogih muzikalij sem našel sledove, da so bile tu, a jih ni več. Bog zna, kam so prešle.

Pevski glasovi so bili še dokaj dobri, toda nevzgojeni, in vobče navajeni delati po svoje. Uvidel sem kmalu, da se z njimi ne bo dalo dolgo voziti. In res s starimi pevkami ni šlo. Moral sem dobiti nove, hkrati nekaj moških. Naše pevke novinke so bile zelo navdušene in smo se pridno vadili. Prvi moški pevci so vztrajali le malo časa. Ko sem jih že za silo privadil, so prešli po svetu: v Argentinijo, Kanado, k vojakom itd. Moška mladina tu kar nima obstanka doma in preide marsikateri precej brez potrebe. Vaje so zelo otežkočene, ker se pevke drugače ne dobijo kakor ob nedeljah, ker so preveč oddaljene po celo uro in še več. Napredovali smo počasi, smo pa vendar! Sedaj šteje zbor 4 soprane, 5 altov, 3 tenorje in 2 basa.

Poleg tega imam še meščanski zbor, ki sem ga preteklo jesen pridobil, in šteje krog 20 moči, nekaj prav dobrih. Ta zbor oskrbuje petje ob 6. uri, na Božič pri 8. in veliki maši (ker zunanjih pevcev od polnočnice ni več nazaj, ko imajo ta dan tudi po podružnicah maše in pojo tam). Na Veliko noč pri pozni maši (vstajenje imamo ob pol 6. uri zjutraj) in večernicah, pri šmarnicah, ki so tu celi mesec zvečer, oktobra istotako in ob drugih prilikah po potrebi. Na večje praznike in v majniku pojemo z istim zborom navadno tudi pri osmi maši, ki sicer ni s petjem.

Pri tem zboru sodeluje poleg domačinov tudi nekaj učiteljstva in sodnega uradništva. Vaje imamo (pa le po zimi, po letu tu ni napredka, in so vaje le izjemoma. Ako naredimo po zimi dva koraka naprej, gremo čez poletje enega gotovo nazaj) pondeljek in sredo za ženske, torek in četrtek za moške glasove, v petek pa skupno. Segamo prav radi po novejših skladbah raznih skladateljev, ki jih po možnosti čim boljše naštudiramo in jih tukajšnje občinstvo prav rado posluša. Za vstajensko in telovsko procesijo sem oba zbora združil. Pri vstajenju mi je to izborno uspelo, na Telovo ne tako.

Mašne pesmi pojemo iz Cecilije, Ocvirkove, Satnerjeve, Hladnikove in dr. Kimovčeve iz zbirke Srce Jezusovo. Obhajilne tudi iz omenjene zbirke, Slava Jezusu, Slava presv. Euharistiji in iz Cecilije. Tantum ergo iz Cecilije, Foersterjeve, Hladnikove in Bervarjeve. Latinske maše pojemo bolj po redko in le pri levitirani maši. Z istimi smo tudi bolj slabo založeni in mislim, da se tukaj s posebno vnemo sploh niso izvajale in jim je ljudstvo zelo nasprotno. Poprej so peli Foersterjevo sv. Cecilije, Hladnikovo »Jezus, Marija, Jožef« in dvoglasno Hartmanovo. Na novo smo se naučili Hladnikovi »Missa ss. Rosarii« in »Missa solemnis«. Na programu imamo še Hladnikovo »Salve Regina«, Satnerjevo »Missa Seraphica« ter Faistovo Dritte Sontagsmesse v Es-duru. Spremenljive speve pojemo največ Treschove ali jih sam recitiram. Requiem pojem sam in sicer najrajši Premrlovega; pojem tudi Gruberjevega v D-molu, Kimovčevega, od Mittererja, Grossa, Ocvirka, Hladnika itd. Sicer je teh pri fari zelo malo, po večini so po raznih podružnicah, kjer jih na vse načine čivkajo razne ženske pevke. Ta nepravilnost je prišla v navado v povojnem času, ko ni bilo tu sedem let organista. Da se še do danes ni odpravila, je pač nerazumljivo, posebno še, ko znajo za to tudi na višjih, merodajnih mestih.

Za šmarnice smo peli letos največ Premrlove in iz zbirke 40 Marijinih. Dodali smo še nekaj iz Sicherlove zbirke 25 Marijinih in Hladnikove »Češčena Kraljica«. Pojemo tudi Satnerjeve, Faistove in raznih drugih skladateljev. Adventne iz Cecilije in Hribarjeve, božične ravnotako, razen tega še Hladnikove, Premrlove Sicherl-Premrl »Pridite molit Jezusa« in druge. Postne iz Cecilije in Hladnikove, Velikonočne pa Riharjeve, Adamičeve, Ocvirkove itd. Dozdaj smo segali le po lažjih, za naprej upamo, da bomo i težjim dorasli.

Prevelikih iluzij si pa ne smemo staviti, če pomislimo, v kakih razmerah smo. Ovir imamo vse polno, vendar bi se vse dalo premagati, če bi bilo ljudstvo vsaj malo poučeno o cerkvenem petju in njega vzvišenosti. Zanimivo je to, da so se mi tu dekleta in fantje prišlo, da bi radi sodelovali pri cerkvenem petju, pa jih starši ne pustijo. Kaj takega nisem drugje doživel. Izmed teh je bilo nekaj dobrih pevcev. Iz srca pozdravljam misel, da izide izpod peresa g. dr. Kimovca v škof. listu nekaj osnutkov za cerkvene govore o cerkvenem ljudskem petju. Da bodo ti osnutki zlat prispevek k cerkvenemu petju sploh, nam jamči ime g. pisatelja, ki zna tozadevno res mojstrsko govoriti. Slišal sem ga l. 1924. v Cerkljah ob priliki pevskega koncerta leskovškega okrožja. Prepričan sem, da bodo ti govori povsod rodili bogate sadove, saj ljudstvo to malokje ve, da so cerkveni pevci pri bogoslužju njegovi zastopniki, da pojo in odpevajo v imenu vseh navzočih. Ob priliki bom še poročal.

Vas pozdravljam udani

Fabijan Avguštin, organist in pevovodja.

Selca nad Škofjo Loko. Od zadnjega mojega dopisa v »C. Gl.« je preteklo že par let. Čas je, da se zopet oglasim in poročam, kako se gibljemo v Selcih, obenem pa omenim tudi moje vesele in žalostne ure.

Zbor šteje, ves čas kar sem tu (sem že 8 in pol leta), okrog 16 članov; včasih manj, včasih več. Sedaj imam 5 sopranov, 6 altov, z menoj vred 3 tenorje (eden ženski) in 7 basov. Seveda niso vedno vsi navzoči. Zdaj pa zdaj si kakšen vzame dopust, pa ne pri meni, pa gre eden (ena) k Sv. Joštu, na Brezje, v Ljubljano, eden je v hranilnici, drugi gre po kupčiji, tretji doma »vahta« tako, da se večkrat »vrajma«, da bi moral ženski zbor peti, ko bi bili tudi ti zadostno zastopani. V takem slučaju si pomagam z enoglasnim petjem. Toda, tako posiljeno enoglasno petje pač ne vpliva dobro na poslušalce. — Kaj pa pojemo? Najlepše pesmi izberem vedno iz prilog »Cerkvenega Glasbenika«. Nekaj let sem sam naročal po 8 prilog, da mi ni bilo treba pesmi prepisovati, sedaj sem pa to težkočo prepustil g. župniku. »Viribus unitis« se lažje plačuje, kakor pa organist sam. No, pa se niso nič branili, ker vedo, da kor brez muzikalij je kakor denarnica brez drobiža ali kakor sod brez vina. V vsaki prilogi se najde kaj primerneza za naš kor. Izmed vseh se nam najbolj dopadejo Al. Mavove. Kako lepa je n. pr. v predzadnji številki pesem sv. Alojzija. Pa smo jo tudi tako peli, kakor je predpisano. Vsem je zelo ugajala.

Med tem, ko se nisem oglasil, imam zaznamovanih več lepih spominov. Omenim novo mašo g. Val. Benedika, srebrno mašo g. p. Venceljna Šolarja in novo mašo g. Janeza Šolarja, oba Amerikanca, doma iz Rudna naše župnije. — Imeli smo tudi dva izleta. Enega k Sv. Joštu, kjer smo se nevede kar trije zbori sešli: iz Vrhnike, iz Viča (dekliška Mar. družba) in mi iz Selc. Drugega smo pa imeli v Lučine, pa ne peš ampak z avtomobilom.

Latinske maše pojemo sledeče: 1. Missa Seraphica, 2. Jubileumsmesse (Gruber), 3. Sonntagsmesse I. (Gruber), 4. Missa in hon. St. Gregorij (Gruber), 5. In hon. St. Cecilie (Kaim), 6. isto od Foersterja, 7. Ss. Rosarii (Hladnik) in 8. De Angelis. Več stalnih mašnih spevov pojemo od različnih drugih skladateljev. Spremenljive speve pojemo iz Cerkvenega Glasbenika in od raznih skladateljev. Tantum ergo pojemo: Mitterer, Goller, Hribar, Foerster in sploh iz Cecilije. Te Deum imam naučene tri in sicer Hladnikov, Foersterjev in Sattnerjev, ki se nam zdi najlepši. Zal, da latinsko besedilo rabimo samo o veliki noči in o božiču. Drugače se tudi intonira slovensko.

V splošnem pojemo dobro. Ko bi pa imeli več vaj, po leti jih sploh nimam razen ene ali dveh pred praznikom, in bi se jih pevci bolj redno udeleževali, bi lahko bili na višku, v kolikor je na deželi to mogoče. Pevke moram bolj pohvaliti, kar se tiče pevskih vaj in kora. Še nekaj me velikokrat razhudi. Moji pevci in pevke so povsod sodelujoči. Kadar ima »Orel« kakšno prireditev, kadar ima požarna bramba nastop, potem srenjske, okrožne in župne seje, kadar je kje sploh kaj, zmiraj

jih nekaj odleti. Pa si ne vem pomagati. Če pridem kdaj na kako drugo službo, kar želim, da bi se kmalu zgodilo, izberem samo take, ki bodo delovali samo na koru, ker nihče ne more dvema gospodoma služiti.

Ko bom zopet take volje, Vam poročam zopet; želel bi, da z drugega kraja.

Andrej Štampilhar, organist.

Celje. Izpit na orglarski šoli se je vršil v torek dne 10. julija t. l. kakor sledi: Točno ob 9. je prišel č. g. Peter Jurak v sobo celjske »Glasbene Matice«, kjer so bili zbrani vsi kandidatje. Po skupni molitvi je g. Karol Bervar izpraševal gojence cerkveno glasbeno zgodovino in koralno teorijo. Trije absolventi so peli koral iz Vatikanske izdaje in sicer introit za veliko nedeljo, pet sekvenc, psalme za sv. večer, *Officium defunctorum* itd. Na to so abiturijenti popevali in igrali razne skladbe n. pr. Premrlorv Requiem, nekatere Kimovčeve, Sattnerjeve, Premrlove pesmi ter nekaj skladb iz »Cecilije«. Nekatere pesmi so tudi transponirali v druge tonove načine. V tem se je posebno odlikoval Brdnik Rudolf. Za tem je sledilo izpraševanje iz harmonije.

Za preizkušnjo posluha so se vršile vaje tako, da je g. Bervar udarjal razne tone ter lažje akorde v duru in molu na klavir in gojenci so v drugi sobi odgovarjali. Posebno oster, tako imenovani absolutni posluh je pokazal kandidat Bukovac. Nadalje je g. vodja dal kratke obrazce (motive), iz katerih sta napravila Brdnik in Škorjanc štiriktakne proste predigre, s posnetki (imitacijo) na toniki in dominantni. Končno se je modulovalo z različnimi pripomočki s trizvokom, dom-septakordom, zm. sept. itd. G. vodja je tudi razpravljal o modulaciji z motivi. Harmonijo absolventje večinoma prav dobro obvladajo, kar je zasluga g. voditelja, ki harmonijo prav nazorno predela. Bolje je vzeti iz harmonije manj, a to jasno in sigurno.¹ Na klavir sta igrala Piko in Bukovac četveroročno Boldiuevo overture »Bagdaski kalif« strogo v taktu in dinamično jako dobro, nato Lorenčič Clementinovo sonatino op. 36, št. 3. Za tem sta še igrala Brdnik in Škorjanc četveroročno Mozartovo sonatino št. 1. Ko je bilo to končano, so šli absolventi in tudi drugi navzoči v cerkev. Tam so igrali sledeče: 1. Bukovac naravnost dovršeno in z velikim zanosom iz »Laudate« koncertno parafrazo št. 36. 2. Piko je igral znano Bachovo tokato v a-molu, tudi dobro, kar je bilo za njega veliko, kajti obiskoval je šolo le dve leti. Imenovani Pika je dobil kot izvrsten tenorist v koralnem in figuralnem petju prvi red. 3. je igral Škorjanc Callertsovo zaigro št. 5. Tudi njegova igra ni bila slaba, motile so le za take produkcije neprimerne in tudi precej razglašene farne orgle. Zadnji pa je igral Lorenčič sigurno in zelo spretno Dieboldovo zaigro v Es. Ko je bila ta produkcija končana, so se podali kandidati v glasbeno sobo, kjer je g. vodja govoril še te-le poslovljne besede: Dragi absolventi! Pokazali ste kaj znate. Delali ste več ali manj vsi pridno in sedaj dobite plačilo — moralno plačilo za Vaš trud Ne mislite, da sedaj že vse znate. To, kar Vam nudi orglarska šola v tej zelo kratki dobi, je le nekaj temelj, na katerega morate zidati dalje. Učite se torej dalje, izpopolnjujte Vaše znanje. Bodite hvaležni vsem, ki so Vas materialno podpirali in tudi svojih učiteljev ne pozabite.

Nato jim je razdelil izpričevala. Za njim je govoril č. g. duhovni svetnik Čede, ki je priporočal pogosto prejetje sv. zakramentov in vestno opravljanje cerkveniške službe. Zadnji je govoril g. nadučitelj Križman, ki je spodbujal absolvente k nadaljnjemu zanimanju za glasbo posebno k študiranju harmonije v moderno smer in analizovanju akordov ter kompozicij (Premrl, Kimovec). Posebno je priporočal, naj študirajo novejša cerkvene skladbe. Poudarjal je, naj si vsak posameznik varuje svoj glas. Dotaknil se je tudi registracije ter lahkih popravil pri orglah. Poleg že imenovanih so bili še navzoči pri izpitu: č. g. opat Peter Jurak, g. dr. Geramb, č. g. Vavpotič, g. učitelj Celjske glasbene matice Kuntara, gdč. Pohar, učiteljica iz Marenberga in več organistov iz različnih krajev. — Izpit so napravili sledeči kandidatje: Bukovac Pavel iz Bečkereka (poslan od belgrajskega g. nadškofa) z odliko, Brdnik Rudolf iz

¹ Vzeti več oz. vse jasno in sigurno, je pa še bolje. — Ur.

Šmartna ob Paki, z dobrim uspehom, Ikovič Silvester iz Solčave, z dobrim uspehom, Lorenčič Franjo iz Sv. Lenarda v Slov. goricah, s prav dobrim uspehom, Piko Franc iz Črne pri Prevaljah, z odliko, Škorjanc Konrad iz Braslovč in Valenčak Franjo iz Kozjega, oba z dobrim uspehom.

Gospodje gostje in vsi navzoči so dobili o delu na orglarski šoli v Celju prav dobre vtise. Škoda, da je zanimanje za vsakoletni izpit tako majhno. V bodoče naj g. vodja Bervar povabi vse glasbene kroge (posebno iz mariborske oblasti), ki se zanimajo za to panogo glasbene umetnosti, da prisostvujejo končnemu izpitu.

Josip Križman, šolski upravitelj, št. Janž pri Dravogradu.

Sv. Magdalena v Mariboru. G. urednik! Sledeč Vašemu pozivu prosim sprejmite naslednji dopis za naše strokovno glasilo »Cerkveni Glasbenik«.

Dasiravno je naša župnija po številu duš največja v lavantinski škofiji (šteje nad 17 tisoč duš), je tu služba organista in cerkovnika združena. To skupno službo opravljam od septembra leta 1919. Kakor skoraj povsod, je bil nastop službe v tistem povojnem času posebno težak. Zbora in cerkvenih muzikalij ni bilo. Vendar polagoma je z božjo pomočjo šlo vse. Zbor šteje dva ducata pevskih moči, kar za naše razmere zadostuje; večjega števila kor ne prenese. Z izjemnim nemškim petjem, ki je še tu pri nas redno, organist pač nima posebnega veselja, ampak smatra si to za pokoro. Ves čas službe tu se občutita posebno dve oviri: prostora za pevske vaje ni pravega in izredno slabe orgle, katere ne zdržijo nobenega uglaševanja več. Zato so pa tudi v vsakem vremenu drugače razglašene. Da se temu vsaj nekaj odpomore, je cerkveni pevski zbor podvzel akcijo za nabavo cerkvenega harmonija. Obrnil se je s prošnjo za prispevke do vseh ljubiteljev cerkvenega petja v župniji ter nabral 9714 Din. Ljudje so z veseljem in radevolje prispevali, kar naj bo cerkvenemu pevskeму zboru v zadoščenje in vzpodbudo, ker so s tem farani dokazali, da znajo ceniti požrtvovalnost petja. Harmonij je izdelala tvrdka »Jenko v št. Vidu nad Ljubljano« na 12 spremenov 4 vrste za ceno 6650 Din. Omenjena firma se lahko vsakemu priporoča. Za ostali denar se je naročila omara za cerkvene muzikalije in druge potrebščine pevskega zboru. Poje se pri nas razmeroma malo latinskega, je pa zato zbirka slovenskih pesmi pestrejša. Kupi se od vsake nove izdaje partitura ali še več. Dasiravno še č. cerkveno predstojništvo niti enkrat ni odklonilo nakupa pesmi, ki so se mu predložile, vendar to ne zadostuje za tukajšnje razmere, temveč stanejo organista pesmi v 9. letih 2370 Din. Tukaj so všteti tudi razni glasbeni listi. Ker se je stanje organista tu z odpadom 300 krstov letno občutno poslabšalo, je sedaj v teku akcija za pobiranje prispevkov po fari za cerkvene muzikalije. Pevske vaje, ki se vršijo poleti na koru, se vršijo z malimi presledki vsak teden, slovenske in nemške. Zbor da organistu delo in skrb, pa tudi veselje. Z veseljem se namreč opazuje, da je vedno več takih, ki n. pr. meseca decembra pri svitnicah posebno pa meseca maja pri šmarnicah tekmujejo s pridnostjo in točnostjo. Občutek, ki ga ima pevovodja, kadar lahko vse izvaja po programu, posebno pa lepa slovenska Marijina pesem, pač nado-mešča vse težke dni, kateri na tej župniji organistu tudi niso prihranjeni. Zdi se mi, kadar meseca maja zjutraj nastopa zbor dan za dnevom naravnost v tekmi s točnostjo skozi cel mesec, da smo že v malih nebesih. Pa ne radi sebe, ampak iz ljubezni do lepe cerkvene pesmi pri nas skoraj večina pevskega zboru pogumno vztraja tudi ob času — neviht. Sploh kar smo želi uspehov pri našem petju, je bilo to, da vsako, še tako preprosto pesem pojemo z zborom, nikdar ne 2 ali 3 pevke.

Zboru so umrli v 9. letih 3 člani. Gdč. Rozalija Bacher, pela alt 22 let, gdč. Zo-fija Vajland, ena najboljših sopranistinj, pela 7 let, in č. g. Pavel Holcman, kaplan, bariton; z njim je izgubil pevski zbor svojega zaščitnika in dobrotnika. Vsem blag in hvaležen spomin!

Drugod se g. tovariši pritožujejo, ker nimajo nič stalne plače. Tu je pa samo stalna plača, včasih je prikrajšan organist, cerkev malokdaj, ker je dosti pogrebov,

n. pr. v juniju 26. do 10. julija danes — ko to pišem — imamo že 15 pogrebov. Iz tega je razvidno, da ima org. in cerkovník v eni osebi dosti dela. Pokojninsko zavarovanje je urejeno, malo trdo je šlo; pa ljudje pravijo, da kjer se nikdar ne skregajo, si tudi nikoli niso dobri.

H koncu še sporočam, da obhajata letos dva člana našega cerkvenega pevskega zbora obletnice in sicer: gospod Franc Veronek, basist, posestnik in delovodja železnice, 20. letnico, in gospodična Pepca Bahar, alt, 30. letnico izključno pri našem cerkvenem petju. Prvi je začel peti l. 1908., druga l. 1898. in poje že pri tretjem organistu. Če pomislimo, koliko truda, koliko časa, ob vsakem času in vremenu žrtvuje takšna pevska pogumnost v slavo božjo, se moramo mi drugi čutiti v primeri z njima prav malenkostni. Naj Vaju Bog ohrani do skrajnih mej človeških moči pri cerkvenem petju mlajšemu rodu v zgled in vzpodbudo kot vzornika cerkvenega pevskega zbora. Sveta Cecilija, patroninja cerkvenega petja, naj pa Vaju enkrat uvrsti med trume svojih pevcev, kjer bosta neprenehoma prepevala slavo Gospodu, ki bodi Vajin obilni plačnik.

Ivan Hauptman, organist.

Solčava. Velecenjeni gospod urednik! Blagovolite sprejeti v Vaš cenjeni list poročilo o pevske in glasbenem delovanju v našem planinskem kraju. V naši mali župniji, ki šteje okrog 800 duš, imamo dva pevska zbora: moškega in mešanega ter godbo na pihala in še tamburaški zbor. Zasluga, da je pri nas glasbeno življenje tako razvito, gre predvsem našemu č. g. kaplanu Vinku Kolmanu, kateri je pravzaprav ustanovitelj in tudi duša našega glasbenega življenja. Sicer je že pred njim obstojal cerkveni pevski zbor, vendar je proizvajal le skladbe starejšega datuma. Poročati Vam hočem, kako je naše cerkveno petje. Mešani zbor, ki šteje 3 soprane, 2 alta, 3 tenorje ter 7 basov, je dokaj izvežban. Pojemo skladbe starejših, a v pretežni večini novejših skladateljev. Letošnje poletje, ko smo imeli v naši župniji novo in zlato mašo, smo se naučili precejšnje število novejših pesmi. Tako n. pr. pojemo: iz Kimovčeve zbirke Očenaš št. 1, 2 in 8, Mavove iz zbirke Ave Jezus, Vzdihi po Materi in Roži Mariji itd. Pri novi maši smo peli slovensko, ker za latinsko mašo nismo imeli časa, da bi jo naštudirali. Peli smo Kimovčevo Mašno v čast presv. Srcu Jez. št. 1 šesteroglasno, za ofertorij Mavovo: Rožni venec, za obhajilo Kimovčevo Jezus hoče v srce priti, in končno še Mav: Kraljica angelska. Opazil sem, da tudi preprostim, glasbeno neizobraženim ljudem novejše skladbe ugajajo in da jako povzdigujejo pobožnost ter zbranost v hramu božjem.

Omeniti Vam moram še neko posebnost pri našem moškem zboru, ki pravzaprav ni moški. Ker nimamo izrazitega in dobrega prvega tenorja, pojejo 1. tenor altistke. Zdi se mi namreč, da je lepše slišati neprisiljen ženski glas kot pa, da bi se kak fant prav napenjal, poleg tega pa še pel s prisiljenim glasom. Za moški zbor nimamo kaj posebno veliko skladb, vendar pa poje moški zbor navadno vsako nedeljo pri jutranji maši.

V doglednem času mislimo prirediti ljudsko spevoigro »Mlado Bredo«, ker gojimo, razumljivo, tudi svetno glasbo.

Z notami zalaga naš zbor predvsem g. kaplan in g. bogoslovec Rado Sem, katerima se na tem mestu za vso njuno naklonjenost iskreno zahvaljujem. Bratom pevcem in sestram pevkam po vsej širni Sloveniji pa kličem: Pridite v našo divno Solčavo in krasno Logarsko dolino in poslušajte petje naših skalnatih pevcev in oglasite se še pri nas, da bomo zapeli skupaj: V hribih se dela dan!

Sprejmite, g. urednik, vdane pozdrave! S spoštovanjem Silvester Ikovic, organist.

Ajdovščina. Mislim, da »C. GL.« še ni prejel doslej iz Ajdovščine nikakega dopisa vsa leta, odkar izhaja. Ajdovščina in Šturije so dve župniji skupaj, le reka Hubelj meji med bivšo Kranjsko in Primorsko. Šturije je še na Kranjskem in spada pod ljubljansko škofijo, Ajdovščina je pa že na Primorskem. Danes je pod Ajdovščino združenih več občin in med njimi kot najbližja tudi Šturije. Vendar se ti dve župniji precej razlikujeta med seboj, bržkone radi že navedene bivše deželne meje, katera pa danes

loči le še ljubljansko škofijo od goriške. Pa tudi ljudski značaj se ne bo tako hitro zabrisal, kajti Šturci kaj radi izjavljajo, da so še vedno Kranjci. Ajdovci pa imajo tovarno, železniško postajo, mnogo bogatih trgovin, različne potrebne in nepotrebne urade, ter se radi tega štejejo za bolj »nobel«. Vsled tega je znan pregovor: »kamor gredo Šturci, ne morejo Ajdovci«. Ker sem pa jaz danes v obeh krajih organist, ne smem iz diplomatičnih ozirov z nikomur potegniti, marveč moram svoje morebitne simpatije zase ohraniti.

Ko sem lansko leto začetkom januarja prevzel službo organista, sem dobil zbor, ki me je s precejšnjim veseljem sprejel, ter mi šel v vsakem oziru na roko. Tudi je bilo v zboru precej lepih glasov, katerim sem pridružil tekom časa še nekaj novih. Danes šteje zbor 7 sopranov, 7 altov, 3 tenorje in 5 basov. Moške glasove zelo pogrešam. V tem oziru je pač kakor v vseh trgih, da mladina nima smisla za cerkveno petje. Naučil sem nekaj novjših pesmi, katere na splošno ugajajo. Zlasti sem moral poskrbeti za postne in velikonočne. Naučil sem nekaj Sattnerjevih, Riharjevih itd. iz zbirke, katere so zadnja leta izšle. Predvsem moram pripomniti, da so orgle predpotopnega sistema s skrajšano klaviaturo in pedalom, radi tega skladbe z obilnatnim spremljanjem ne pridejo do veljave. Tudi imajo skoro same 4' registre, in ni mogoča nikaka sprememba. Vsled tega sem prisiljen učiti le à capella skladbe: Tudi so tu v modi neke posebne vrste pete litanije, katere poje cela cerkev, so pa brez vsake umetniške vrednosti, necerkvene, zlasti pa imajo radi gugajoče se melodije popačen tekst, tako da človek ob koncu vzdihne »hvala Bogu«. V navadi je tudi več drugih takih pesmi, zlasti o božiču in veliki noči. Tako n. pr. smo jo vrezali pri lanski polnočnici »Kaj se vam zdi, pastirci vi?« Če je človek poslušal, se je zdelo, da maršira polk ogrskih huzarjev. Ko je bilo konec pesmi navdušenje na višku, je neki paglavec pred oltarjem pošteno zavriskal. Cel večer sem bil izredno slabe volje, vendar takrat sem se moral zasmejati. Moj namen je sčasoma vpeljati dostojno petje v cerkev, v kolikor mi bo pač v danih razmerah mogoče. V tem oziru sem tudi že nekaj dosegel. Naučil sem p. H. Sattnerjevo Seraphico in Kempsterjevo pastoralno mašo. Ko smo letos obhajali cerkvenega patrona sv. Janeza, ter se je vršila običajna procesija s sv. Rešnjim Telesom, katero je radi birmovanja vodil goriški g. knezonadškof Sedej, se je imenovani cerkveni dostojanstvenik precej povoljno izrazil o našem petju. Posebno mu je bilo všeč, da je bilo vse petje liturgično. Nočem naštevati raznih pesmi in motetov, katere sem naučil, ker se mi zdi presuhoparno. Zdi se mi pa potrebno poudariti, da nam je prepovedano vsako zbiranje v privatnih hišah, ter se moramo vsled tega posluževati cerkve za pevske vaje. Koliko mraza moramo vsled tega pretrpeti v zimskem času! Mora pač imeti vsakteri precej dobre volje, da vse te in druge neprilike prenese. V svesti, da nam bo Bog za vse trpljenje obilen plačnik, se radevolje žrtvujemo v Njegovo čast.

Fr. Premrl, organist.

Kuna. Gosp. urednik! Prepričan sem, da boste tako prijazni ter uvrstili ta dopis v Vaš lepi »Glasbenik«. Pošiljam dopis posebno zato, da vidi slovenska javnost, kako močan odmev je našla naša slovenska pesem v solnčni Dalmaciji. Težka in trnjeva je pot, po kateri grem, ali ima tolažilno stran: uspehi so tu. Doslej sem zasnoval 8 zborov in »Omladinski zbor« na Kuni je že deveti! V Cavtatu sem imel najboljši cerkven zbor v Dalmaciji. Imeli smo kar štiri krasno uspele koncerte. Zastopana je vedno bila slovenska umetnost s hrvatskim prevodom (besedilom).

Od 16. do 23. junija sem imel glasbeni tečaj v Vignju po Bajukovi metodi. — Naučili smo se temeljito v teh dneh: Jobstovo: Ljubečih src pozdrave. Premrl: Božično št. 1. Sattner: Planike št. 3.

Dne 22. julija sem pa imel tukaj cerkven koncert in smo peli med drugim sledeče: Jobst: Trem kraljem, Ljubečih src pozdrave, Mašna št. 4. Kimovec: Srce Kraljevo (Glasbenik). Mav: Kraljica angelska. Premrl: Sem kakor oljka..., Za goro že solnce hiti, Mašna št. 1. Sattner: Planike št. 1 (I. del), O Jezus moja sreča (Glas-

benik), Zabredli smo z nebeških cest..., najnovejšo! Železnik: Marijina št. 4, Molči zemlja...!

Vse to je bilo izvedeno točno. Ljudstva vse polno, vkljub neznosni vročini, sledili so pojedinim točkam pozorno. Zanimanje za slovensko glasbo je nepopisno! Poskočno pesem bomo kmalu popolnoma iztrebili iz svetišča, namesto nje pa zveni prava cerkvena pesem: molitev, polna globine, molitev (slovenskih) skladateljev, ki je pobožna in vsebinsko globoka.

Trudim se, da biseri najnovejše glasbene umetnosti ne ostanejo skriti in nepoznani južnim narodom. Na tej poti sem jih našel, ki mi pomagajo in znatno podpirajo moje glasbeno stremljenje. Njim kakor tudi mojim pevcem: Bog plačaj! Vi pa, glasbeni delavci, pogumno naprej, ker našli boste v duši in v srcu naroda zasluženo priznanje in spoštovanje.

P. Kosto Seljak.

OGLASNIK ZA CERKVENO IN SVETNO GLASBO.

Stanko Premri: *Cerkvena ljudska pesmarica*. Partitura. Priredil —. Z dovoljenjem kn. škof. ordinariata ljubljanskega dne 18. aprila 1928, št. 1363. V Ljubljani 1928. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena: Part. Din 50; glas Din 24.

To je pravzaprav druga, izdatno ponovljena izdaja »Cerkvene pesmarice za mladino«, ki ji je partitura že davno pošla, pa je bilo vedno veliko popraševanja po njej. Izpremenjeni naslov kaže, da je namen te izdaje veliko širši, kakor je bil namen prve. Prva namenjena mladini, sedanja ljudstvu; prvo naj bi rabila mladina, pred vsem šolska, pri svojih pobožnostih, sedanjo naj bi rabilo vse ljudstvo, tako da bi se z njeno pomočjo začelo uvajati ljudsko petje, ki ga ne pogreša le naša cerkvena glasba, ampak prav tako občutno naša splošna, ne le verska kultura.

Na tej podlagi se ljudsko petje brez vsega dvoma da vzgojiti. Pesmarica nudi toliko izbire, da ljudstvo, če zares začne vendar le peti, ne bo prišlo izlepa v zadrego. Seveda tudi sedanja izdaja še ne more veljati kot končna, trajno neizpremenljiva oblika cerkvene ljudske pesmarice. Praktična raba bo pokazala, katerih pesmi se bo ljudstvo oklenilo, za katere se pa ne bo moglo ogreti. Prav ta praktična raba bo spravila na površje splošnosti doslej še neznane pesmi, ki se v krajih, kjer se je ljudsko petje še živo ohranilo, že izdavná pojo, in jih bo vsekakor treba upoštevati. Lahko, da so med njimi še biseri.

Poleg vsega drugega bo na tej pesmarici marsikomu posebno ugajalo to, da je velika večina pesmi prirejenih dvoglasno, tako da morajo pesmi rabiti zlasti ženski zbori. Pa celo mešani zbori, če si tenor in bas razdelita in razdrobita note iz orgelskega spremljanja.

Da je spremljanje izvrstno prirejeno, menda ni treba posebej pripominjati. Samo »poco rit.« sredi koralnega »Tantum ergo« je čisto gotovo odveč, ker je glatkemu poteku kvaren. Za ta ritardando ni prav nobenega razloga. Ob tej drobnici, komaj zaznavni slabosti se tem očitneje vidi vsa ogromna dobrota te zbirke, katere harmonsko delo je plemenito, živahno, pa vendar umerjeno, preprosto, jasno.

Zbirki bi želel: »Srečno pot!«, ko bi ne vedel, da jo bodo vsi naši zbori z odprtimi rokami sprejeli.

Kimovec.

Ciril Pregelj: Izdaja pesmarice za osnovne šole v treh delih. I. del Nageljčki. Zbirka enoglasnih otroških pesmi, rajev in iger za nižjo stopnjo osnovnih šol (1. in 2. šolsko leto; primerna tudi za otroška zabavišča). Nabral in izdal: —. V Ljubljani 1928. Založila Jugoslovanska knjigarna.

Tako primerne pesmarice še nisem imel v rokah. Iz najpreprostejših začetkov govornega tona razvija in stopnjuje tonsko vrsto do oktave in čez. Pesmi oziroma raji so po veliki večini pobrani med narodom; nekaj jih je za zbirko zloženih (Adamič, Kramar, Pregelj in še Nedved in Škrbinc). Posebno hvalevredno je to, da so pesmi primerne preprostemu otroškemu umevanju in vzete iz otroškega obzorja. Tu in tam

bi človek kakšno željo že še imel; tako bi n. pr. pri št. 91. rajši imel narodni napev, ki se je za to pesem že nekako udomačil; pri šte. 95. se za drugi del občutno pogreša napev, ki je očitno drugačen, kakor je napisan za prvi del; kanon v št. 99. je čisto prazen; bolje bi bilo vzeti običajni napev, kakor ga je že Foerster objavil v »Pevski šoli«. In še kako malenkost, kakor n. pr. št. 29., kjer napev leži v resnici terco nižje; to, kar zbirka podaja za napev, se v resnici poje »čez«. Toliko, da se ne bo reklo, da smo slabosti kar vprek prezrli. Sicer bo pa med sto in tremi pesmimi, ki jih zbirka nudi, vsakdo dobil več, nego za svoje namene potrebuje. Kimovec.

Ciril Pregelj: Troglasni mladinski zbori za višjo stopnjo osnovnih šol, za meščanske in srednje šole, kakor tudi za glasbene zavode. Primerni tudi za troglasen ženski ali moški zbor.) Zbral, deloma harmoniziral in priredil —, učitelj na mestni osnovni šoli ter učitelj glasbene teorije, harmonije in mladinskega zborovega petja Glasbene Matice v Celju. Izdala in založila Ig. Kleinmayr in Fed. Bamberg, družba z o. z. v Ljubljani. Litogr. Čemažar in drug v Ljubljani.

Tudi zbirka, da je je človek resnično vesel. Pesmi so kar skoro vse zapovrstjo narodne: slovenske, hrvatske, srbske, slovaške. In lepo prirejene; zlasti se opaža novejša težnja po samostojnem nastopu vseh glasov (kontrapunkt), tako da se zdi, da je prirejevalcelje semtertje celo nekoliko predaleč zavedlo. Zlasti tam je tega odločno preveč, kjer naj spremljevalni glasovi pojo v šestnajstinkah, ki so razdeljene po dve in dve na en zlog. Saj se taka reč tudi poje, toda ni je težje naloge, kakor lepo, gladko, vezano peti po dve in dve hitri noti na en zlog. Laže jih zapoješ lepo deset kakor dve. Če že morajo biti šestnajstinke, jih vzemi po več na en zlog, kar pa še zlogov v besedilu ostane, jim daj rajši po eno šestnajstinko (št. 34, 36); tudi v št. 39. čisto neumestne šestnajstinke 6. takt in ves prvi del kvarijo.

In še ena reč je, ki na nekaj mestih moti: preveč kvartseksstnih akordov je; zlasti zaporedni so tu in tam manj prijetni (v št. 5., 6., 10., 15.) in sklepni tudi nič bolj. Kakšen takt bi si človek kje tudi želel nekoliko pripravnejše in preprosteje prirejen. Čemu pevcu več truda, kakor ga je treba, ne da bi se učinek povečal? Najlepše je pač urejena Málatova moravska narodna »Lastavica«. Glasovi dosledno samostojni, v kano-nično imitatoričnem kontrapunktu; pa kako je to neprestano prepletanje jasno, naravno, preprosto! — Zbirka bo mladini, zborom in učiteljem v svoji pestrosti in glasbeni plemenitosti nudila obilo užitka. Kimovec.

Dr. Josip Čerin: Štiri cerkvene pesmi za mali orkester na pihala. I. zvezek. V Ljubljani 1928. V prvem zvezku so prirejene: P. Hugolin Sattnerjeva mašna »V po-nižnosti klečimo« iz »C. Gl.« 1917, »Povsod Boga« iz »C. Gl.« 1923, Jurkovičeva »Sveti Ciril in Metod« in Fran Briceljjeva »Ave Jesus« iz »C. Gl.« 1925.

Dr. Josip Čerin: Štiri cerkvene pesmi za godbo na pihala. Drugi zvezek. V Ljubljani 1928. Tu se nahajajo: dr. Franc Kimovčeva »V prahu verno tu klečimo« (iz zbirke »Slava presv. Evharistije«), Ivan Pogačnikova »Zbor angelski« (iz iste zbirke), Stanko Premrljeva »Marija, dobrotno nam ohrani dom in rod«, in P. Hugolin Sattnerjeva »Pozdravljena« (iz Planik I. del). — Pozdravljamo dr. Čerinove izvrstne prireditve gori naštetih cerkvenih pesmi za godbo na pihala. Bile so zelo potrebne. Tema dvema zbirkama naj slede kmalu še naslednje.

NAŠI GLASBENI LISTI.

Nova Muzika, 1928, 4. (Češka številka.) V nji je napisal urednik Emil Adamič uvodno besedo. Članki pa so sledeči: Zdeněk Nejedlý: B. Smetana in moderna češka glasba, Otakar Šourek: Antonín Dvořák v luči nove dobe, Hubert Doležil: Zdeněk Fibich, Richard Veselý: Moderní čeští skladatelji, Iša Krejčí: Nejmlažší česká glasba, I. Hutter: Češka glasbena veda. Iz redakcije. V prilogi popisuje Karel Mahkota turnejo pevskega zbora Glasbene Matice po Čehoslovaškem. Glasbeni del ima skladbe českých skladateljev: Emila Axmana, Jos. B. Foersterja, Aloisa Hábe, Karela B. Jiraka, Rudolfa Karela,

J. Kričke, Otakarja Ostrčila (odlomek), Otakarja Šina, Boleslava Vomačka, Otakarja Zicha (odlomek), ter en faksimilični odlomek Viteslava Novaka in en tak odlomek Josipa Suka.

Sveta Cecilija, 1928, 4. Urednik Janko Barlè piše o $\ddot{r}$ dr. Vjekoslavu Klaiču, dr. Antun Goglia o Vjekoslavu Klaiču in diletantskem orkestru Horvatskega Sokola v Zagrebu. dr. Josip Mantuani nadaljuje razpravo o Fr. Ks. Križmanu, izdelovalcu orgel, Ivan Kokot končuje svoje spomine na cecilijanski Pariz, dr. Fran Mlinar-Cigale poroča o Božidar Širolinem oratoriju »Poslednja pričeš $\acute{c}$ sv. Jeronima«, I. Boris Krnic donša nekaj glasbenih impresij z dežele, Ivan Mladineo poroča o društvu »Yugoslav Circle« v New Yorku, ki je l. 1926. razpisala nagrado 25.000 Din za najboljšo koncertno skladbo za gosli in orkester, in jo je sedaj prejel izmed šestih tekmecev zagrebški glasbenik Božidar Kunc. Kunčevo skladbo bo Balokovič izvajal v prihodnji sezoni na svojih koncertih po raznih velikih mestih v Evropi. $\ddot{r}$ Fr. S. Vilhar-Kalski nadaljuje glasbene spomine. O. Antonin Zaničovič piše o hrvatskem organistu dominikancu fra Inocenciju Jerkoviču. Slede dopisi, glasbena literatura, razne vesti itd. — Glasbena priloga prinaša O. Kamilo Kolbove Lavretanske litanije.

Pevec 1928, 78. Urednik dr. A. Dolinar končuje spis Ob stoletnici Schubertove smrti, Franc Pirc nadaljuje pripovedovanje o pevcih in godcih na Madagaskarju, Franc Kramar je začel objavljati slovenske narodne pesmi, ki jih je z napevi napisal med slovenskim ljudstvom. Slede poročila Pevske zveze. Nove skladbe. Iz glasbenih listov. Glede v »C. Gl.« sprožene ankete o cerkveni glasbi piše prof. Bajuk: »V važnem vprašanju, ki ga je C. Gl. s tem načel, bi bilo prav govoriti obširneje in slišati mnenje vseh, ki jim je stvar na srcu. Menim, da je za nas cerkvena glasba vsaj tako važna kot svetna, ker je ta z naroda širokimi množicami tesneje združena in ima tudi važnejšo nalogo.« Dr. A. Dolinar poroča o festivalu Češkoslovaške Pevske zveze v Pragi, A. R. razpravlja o mladinskih zborih. Glasbena priloga prinaša dr. B. Širolova ženska zbora »Priča« in »Poskočnica« ter del E. Adamičevega moškega zbora »Kralj Matjaž«.

Zbori 1928, 4. nadaljujejo poročilo o češkem pevskem festivalu in ustanovitvi Vseslovenske Pevske Zveze. Dr. A. Schwab nadaljuje članek »Ipavci in jaz«. Na široko je popisana koncertna turneja pevskega zbora Glasbene Matice na Čehoslovaško in na Dunaj. Med našimi skladatelji je opisan Ferdo Juvaneč. Očrtana je zgodovina pevskega društva »Zvon« v Šmartnem pri Litiji. Slede poročila iz naših organizacij in društev. Novosti. Listi. K naši anketi o cerkveni glasbi piše urednik Zorko Prelovec: »Naše, na kratko povedano mnenje: Slovenska cerkvena glasba je prav tako sestaven del našega glasbenokulturnega stremljenja in hotenja kot svetna. Cecilijanskemu pokretu sta orala ledino pok. Ant. Foerster in pater H. Sattner. Iz tega pokreta pa je izšla struja, orijentirana v sodobno glasbeno smer, ki pa iz njih skladb še vedno veje domač, slovenski duh. Tu so Stanko Premrl in vsi njegovi sodelavci — ne bomo jih imenoma naštevali — zaorali v našo cerkveno glasbo globoke brazde, ki nam kažejo za njen napredek lepe perspektivo v bodočnost. Vsejano seme klije. Mestni cerkveni zbori tekmujejo med seboj, kdo bo službo božjo počastil s času primerno, umetno glasbo, in še večjo hvalo zaslužijo podeželski zbori, ki tudi nočejo zaostati za mestnimi. Predpogoj napredka naše cerkvene glasbe pa ne sloni na skladateljih, ki itak producirajo številne izdaje skladb, marveč na — organistih. Vseh nas, ki nam je glasba pri srcu, bi morala biti dolžnost, da organizmom ustvarimo stanu primerno eksistenco in videli bomo še večje uspehe. Tedaj pa bo izginil s cerkvenih korov ves glasbeni šund, organisti bodo zadovoljni s svojo eksistenco, proučevali nove skladbe in jih tudi izvajali. — Pa še nekaj. V korist napredka naše cerkvene glasbe bi bilo pa umestno predvsem to, da se s cenzuro kateregakoli glasbenega foruma, komiteja, juries zabranijo izdaje slabih, diletantskih, na preležane stare tekste uglasbenih cerkvenih pesmi in da so vsi skladatelji pri izbiri besedil za svoje skladbe nekoliko izbiričnejši, kot do sedaj.« Razno. — Glasbena priloga prinaša same moške zборе: Ferdo Juvaneč »Allons enfants!«, A. Jobstovo »Narodno«, M. Tajčevičev »Mijatova majka« in V. Mirkov »Srce-roža«.

RAZNE VESTI.

G. dr. Frančišek Kimovec, stolni kanonik v Ljubljani, zaslužni slovenski skladatelj in naš odlični sotrudenik, je izpopolnil 21. septembra t. l. svoje petdeseto leto. Naj blagovoli g. doktor oprostiti, da se ga na tem mestu s par skromnimi vrsticami spominjamo, ter k vsemu njegovemu bogatemu duhovniškemu, glasbenemu in še posebej cerkvenoglasbenemu delu najiskreneje čestitamo. Bog ga živi!

Umril je v Ljubljani 25. avgusta g. Alojz Höfler, tiskarniški ravnatelj. Pred leti je kot stavec v Zadružni tiskarni postavil marsikatero glasbeno prilogo našega lista. Naj počiva v miru!

Knjižica »Prepevajte«, zbirka narodnih in drugih domačih pesmi za ljudsko petje, je izšla v II. izdaji. Naroča se pri Sveti vojski v Ljubljani, Poljanski nasip šte. 10. Cena 10 Din.

Veliko Schubertovo, od Amerikancev razpisano nagrado v znesku 10.000 dolarjev za najboljše v Schubertovem duhu pisano delo je prejel švedski skladatelj Kurt Attenberg za simfonijo v C-duru.

Slovenski skladatelj Slavko Osterc je dovršil novo slovensko opero enodejanko na H. Murgerjevo besedilo z naslovom »Iz komične aфере«.

V Moravski Ostravi je 12. avgusta preminul slavni češki, pravzaprav moravski skladatelj dr. Leoš Janaček. Rojen je bil 3. marca 1854 v Hukvaldih blizu Příbora na Moravskem. 1874. je dovršil praški konservatorij ter postal dirigent brnske filharmonije. Po štirih letih je nadaljeval glasbene študije v Leipzigu in na Dunaju. Vrnivši se v Brno je tam otvoril in vodil mnogo let orglarsko šolo. 1919 je postal profesor brnskega konservatorija. Mnogo je proučeval moravske, češke, slovaške in ruske narodne pesmi. Mnogo je skladal za orgle, klavir, komorno glasbo, orkester. Svetovno znan je postal po svoji veliki 1903. zloženi operi »Njena pastorka« (»Jenufa«), ki so jo z največjim uspehom izvajali večkrat tudi v Ljubljani. Popolno priznanje in uspeh svojega dela je doživel pa še le kot šestdeset- oz. dvainšestdesetletnik l. 1916. Od tedaj je postal še posebno delaven in plodovit. Po »Jenufi« je zložil še šest oper. Izmed vokalnih del slo-vita: »Dnevnik nastalnega« in Glagolska maša. Češki skladatelj K. B. Jirak smatra † Janačka za najslavnejšega češkega skladatelja poleg Dvořaka.

G. Peter Jereb, organist, pevovodja in občinski tajnik v Littiji in marljiv slovenski skladatelj, je obhajal pred kratki šestdesetletnico. Prav iskreno mu čestitamo.

Prof. dr. Pavel Kozina, naš zelo zaslužen glasbenokulturni delavec, je postal letos petdesetletnik. Še na mnoga leta!

Naše priloge. Današnji številki je priložena glasbena priloga (8 strani) s sle-dečimi skladbami: Dr. Fr. Kimovec: Sv. Uršula, Marij Kogoj: Sv. Fran-čišek Serafinski, Fr. Kimovec: Sv. Terezija, Sv. Stanislav, S v. An-drej. Posamezni izvodi po 3 Din.

POZIV SKLADATELJEM.

Kdor izmed slovenskih skladateljev hoče, da se njegove skladbe za orkester ali klavir ali druge instrumente izvajajo v Pragi, naj jih pošlje do konca oktobra na naslov: g. Srečko Kopore, státni konservatorj hudby v Praze II. Emauzý (Karlovo náměstí). Skladbe morajo biti seveda dobre, solidne.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za Italijo 50 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravníštvo: Pred Škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj **Stanko Premrl** v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani **Karel Čeč**.